

No 193 Revd.

Utharabala
H. C. G. S. S.

પ્રજ્ઞાનંદ ભક્તિ સુધા.

પ્રભુ સખમે સમાયા છે, સમાના હો તો એસા હો ?
કરી સખ વિધિ કી રચના, રચાતા હો તો એસા હો ?

કીમત છ આના.

૧૦૭૭૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૭૦૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૯.૧૨.૧ નંદ પ્રગટિત ૨૩૫૧

વિષય ટ. ૧

પ્રહ્લાનંદ ભક્તિ સુધા.

સંપ્રદ કરનાર:—

જેડીશનદાસ ત્રિભુવનદાસ પટેલ.

પ્રકાશક:—

“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર

સલાબતપુરા, સુરત.

સોલ એજન્ટ.

યુકસેલર સાકરલાલ બુલાખીદાસ

વીચીરોડ અમદાવાદ.

અને

યુકસેલર સી. સી. શાસ્ત્રી

કાલકાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨.

પ્રથમાવૃત્તિ.

સને ૧૯૨૩.

પ્રત ૧૦૦૦.

[સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધિન છે.]

કૌંમલ છ આના.

અતિ લોકપ્રિય

ભાગ ૧-૨-

૨૦૦૨

ગુ

જ

રા

તી

વિધાપીઠ

સામગ્રી

૨૦૦૨

ગુ જ રા તી ગા ય ન મા ળા.

ય

ન

મા

ળા.

કીમત ફરેકના

છ આના.

મળવાનું ઠેકાણું:—

“ ગુજરાતી ” સાહિત્ય મંદિર.

સલાબતપુરા, સુરત.

અને સોલ એજન્સી.

સાકરલાલ બુલાખીદાસ રીચીરોડ, અમદાવાદ

ત્યા

સી. સી. શાસ્ત્રી કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨.

પ્રહ્લાનંદ ભક્તિ સુધા

૧

અખિલ બ્રહ્માંડમાં, એક તું શ્રીહરી. જુગરે રૂપે અનંત બાસે.
દેહમાં દેવ તું, તેજમાં તત્વ તું, શૂન્યમાં શબ્દ થઈ વેદ વાસે. ટેક.
પવન તું પાણી તું, જ્વાળા તું જૂધરા, વૃક્ષ થઈ ફૂલી રહ્યો આદ્રાશે,
વિવિધ રચના કરી, અનેક રસ લેવાને, શિવ થઈ જીવ થયો એજ આશે:
વેદ તો એમ વહે, શ્રુતિ સ્મૃતિ શાખા દે, કનક કુંડલ વિષે ભેદ નોહોયે;
ઘાટ ઘડિયા પછી, નામરૂપ જુગવાં, અંતે તો હેમનું હોમ હોયે.—અ.
અથ ગડબડ કરી, વાત ન કરી ખરી, જોહને જો ગમે તેને પૂજે;
મન કર્મ વચનથી, આપમાની લહે. સત્ય છે એજ મન એમ સૂજે.—અ.
વૃક્ષમાં ખીજ તું, ખીજમાં વૃક્ષ તું, જોડ પટતરો એ જ પાસે;
ભણે નરસૈયો એ, મનતણી શોધના, પ્રિત કરૂં પ્રેમથી પ્રગટ થાશે.—અ.

૨

સમરને શ્રીહરી, મેલ્ય મમતા પરી, જોને વિચારીને મૂળ તારૂં;
તું અલ્યા કોણને કેને વળગી રહ્યો, વગર સમજે કહે મ્હારૂં મ્હારૂં.—સ.
દેહ તારી નથી, જો તું જુમતે કરી, ગખતાં નવ રહે નિશ્ચ જાણે;
દેહ સંબંધ તજે, નવનવા બહુ થશે, પુત્ર કલત્ર પરિવાર વહાયે—સ.
ધનતણું ધ્યાન તું, અહોનિશ્ચ આદરે, એજ તારે અંતરાય મોટી;
પાસે છે પિયુ અલ્યા, કેમ ગયો વિસરી, હાથથી આજીગમ થયોર ખોટી—સ.
બરનિંદા બર્ષા, રોધી ઘેરો ધણો, સંતના શબ્દ સુણી કાંન જાણે;
ન જાણતાં નરસૈયાં, હાજર છે અતિધણી, જન્મોજન્મ તારી ખાંત બાણે.—સ.

ધ્યાન કરે હરિતાણું, અદ્યપમતિ આળસુ, જોશકી જન્મનાં દુઃખ જાયે;
 અવર ધધી કરે, અરથ કાંઈ નવ સરે, માયા દેખાડીને મૃત્યુ વહાયે - ૬૫.
 સકળ કલ્યાણુ, શ્રીકૃષ્ણનાં ચરણમાં સરણુ આવે સુખ પાર હોયે;
 અવર વેપાર તું, મેહેલ્ય મિટ્યા કરી, કૃષ્ણતું નામ તું રાખ મહોયે - ૬૬.
 પટક માયા પરી, અટક ચરણે દરિ, વટકયાં મા વાત સુભુતાંજ સાચી;
 આશાનું ભવન, આકાશ સૂકી રમ્યું, મૂઢ એ મૂળથી બીત કાચી - ૬૭.
 અંગ જોખન ગયું, પલિત પિંજર થયું, તોય નથી લહેતો શ્રીકૃષ્ણ કહેવું;
 ચેતરે ચેત, દિન ચાર છે લાગના, લીંચુ લહેકાવતાં રાજ હેવું - ૬૮.
 સરસચાણુ હરિતાણું, જે જને અનુસરયા તેતણા સુજન તો જગત બોલે;
 નરસૈયા રંકને, પ્રીત પ્રભુયું ઘણી, અવર વેપાર નહિ બજન તોલે. ૬૯.

જે ગમે જગતગુરુદેવ જગદિશને, તેતણો ખરખરો ફોક કરવો;
 આપણો ચિંતવ્યો, અર્થ કાંઈ નવસરે લગરે એક લોભ ધરવો. - ૭૦.
 હું કરું હું કરું, એજ અજ્ઞાનતા, શકટનો ભાર જેમ શ્વાન તાણે;
 સૃષ્ટિ મંડાણુ છે, સર્વ એણીપેરે જોગી જોજેશ્વરા કોષક જાણે. - ૭૧.
 નિપજો નરથી તો, કોષ ન રહે દુઃખી, શત્રુ મારીને સૌ મિત્ર રાખે;
 રામને રંક કોષ દ્રષ્ટે આવે, નહીં ભવનપર ભવનપર છત્ર દાખે. - ૭૨.
 ઝાતુ લતા પત્ર ફળ ફલ આપે યથા, માનવી મૂર્ખ મન વ્યર્થ ચોચે;
 જોહન ભાગ્યામાં જે સમે જે લખ્યું, તેહને તે સમે તેજ પોહોચે. - ૭૩.
 મુખ સંસારિ, મિટ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણ વિના ખીણું સર્વ કાચું;
 જુગલકર જોડી કરી, નરસૈયો એમ કહે, જન્મ પ્રતિજન્મ હરિનેજ અચું. - ૭૪.

ઉઠ ઉતાવળો, આલ્યને વિકૃષ્ટા, ગોવિંદ ગાયને વચ્ચ ખાલે;
જમને જાદવા જનની જશોદાવદે, કહાન કાં કાણી તને નિદ્રા આવે. ઉઠ
દંતધાવન કરો, આળસ પરહરો, રજની તિમિર ગયું પોહો દાટયું;
કરચળો કરને, શે ન શીરાવતો, દહિરે દામોદરા થાય ખાડું, ઉઠ
ખારણા બહાર બળિબદ્ધ ઉભા રહ્યા, જેરે વહાલા તારી વાટ જોયે;
નરસેના સ્વામિનું મૂખડું દિઠો, માતાનું મનડું અતિરે મોઢે ઉઠ

રાત રહે જાહેર પાછલી ખટ ખડી, સાધુ પુરપને સુષ ન રહેવું;
નિંદ્રાને પરહરી સમરવા શીહરી, એક તું એક તું એમ કહેવું.
જોગિયા હોય તેણે જોગ સંભાળવા, જોગિયા હોય તેણે જોગ તજવા. રા.
સુકવિ હોય તેણે સદ્ગ્રંથ બાધવા. દાતાર હોય તેણે દાન કરવું;
પતિવ્રતા નારિયે કંથને પૂછવું, કંથ કહે તે તો ચિત્ત પરવું રા.
આપણે આપણા ધર્મ સંભાળવા, કર્મનો મર્મ લેવો વિચારી;
નરસેના સ્વામિને રનેહથી સમરતા, હરી નવ અવતરે નર ને નારી રા.

જમને જાદવા કૃષ્ણ ગોવાળિયા, તુજ વિના ધેનમાં કુચ્છ જશે ?
ત્રણમેં ને સાઠ ગોવાળ ટોળે મળ્યા, વડોરે ગોવાળિયો કુચ્છ થાશે ? જા.
દહિંતણાં દેવરાં થી તણાં ધેવરાં, કલિયસ દૂષ તે કુચ્છ પીશે ?
હરિ તારો દાધિયો કાળિનાગ નાધીયો, ભૂમિનો બાર તે કુચ્છ લેશે ? જા.
જમને તીરે ગોધણ ચરાવતાં, મધુરીસી મોરલી કુચ્છ વહાશે ?
જાણે નરસેયો તારા ચુચ્છ ગામ રીઝિયે, ખૂડતાં બાહેડી કુચ્છ સહાશે ? જા.

૧

૮

કૃષ્ણ કિર્તન વિના નર સદા સૂતરી, વિમળ કાંધે વપૂ શુદ્ધ ન થાયે;
 સમળ તીરથ શ્રીકૃષ્ણ કીર્તન કથા, હરિતથા હાસ જોને હેતે ગાયે. ૬૦
 પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નવલ રંગી તણ, અન્ય દેવે જોતું મન મોહે;
 કાકી ચિંતામણી કામધેનુ તણ, મહિષિના પુત્રનું દૂધ દોહે. ૬૦
 ગર્ગ જોશી જશ ગાય જોનો સદા, નારદ નામ મુખથી ન મૂ;
 તે બલ દ્વાર આવીને ઉભા રહ્યા, ગોપિકા મૂખ જોવાને દૂંડે. ૬૦
 અજ ભવ સરપતિ સ્વપ્ને પેષે નહિ, નેતિ નેતિ કહી નિગમ વામે;
 નરસૈયો રંક જશ ગાઇને રિઝવે, સહજ મુખે શેષ પાર ન પામે; ૬૦

૯

સાધુ સાચે બને ચરણ ગોવિંદનાં, માનવી દેહ તે તત્વ કહિએ;
 કૃષ્ણ કહો, કૃષ્ણ વળિ વળિ કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહેતાં સઉ સુખ કહિએ—સાધુ
 કૃષ્ણ સેવા તણી અમર ધમ્મ કરે, મૂઢમતિ માનવી કાંઈ ન જાણે;
 કૃષ્ણનું નામ રખે હૃદયથી વિસરે, ધન્યમાં ધન્ય કૃષ્ણજ પ્રમાણે—સાધુ
 જોને જોવા મહા મુનિજન વન બમે, તે વિકૃતો વનમાં ગાયું ચારે;
 બણે નરસૈયો જે ચતુર નર તે ખરો, અહરનિશ કૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ પારે—સાધુ

૧૦

હરિ હરિ રટણ કર કહણ કળિ કાળમાં, હામ ખેસે નહીં કામ સરસે;
 ભક્ત આશીન છે, શ્યામસુંદર સદા, તે તારાં કારજ સિદ્ધ કરશે. હરિ
 અદ્ય સુખ સાર શું મહ દુષ્ટો દરે, શીશપર કાળ રહ્યો દંત કરડે
 પાંચર સૌ પદ્મકની ખમર પુજને નહીં, મહ શું જોઈને સૂઝ મરડે હરિ.

કોઈ પાપે કરી બુદ્ધિ પાછી ફરી. પરહરી થડ શું ડાળે વળગ્યો;
 ધરાને ધર્માં છે નહીં જીવપર, આપણે અવગણ્યે રહ્યો અળગો. હરિ.
 પરપંથ પરહરો સાર હૃદયે ધરો, ઉચરો હરિ મુખે અચળ વાણી;
 નરસંયા હરિતણી ભકિત બૂલીશ મા, ભકિત વિના બિભુ ધૂળધાણી-હરિ

૧૧

આપણ પાપ મેં કવણ કાષાં હશે, નામ લેતાં તારું નિદ્રા આવે;
 ઉઘ આલસ્ય આહાર મેં આદર્યાં, લાભવિના લવ કરવી મનં ભાવે-આ.
 દિન પુરે દિન તો વહી જાય છે, દુરભતિનાં મેં ભયાં રે ડાલાં;
 ભકિત-ભૂતલ વિષે નવ કરી તાહરી, ખાંડ્યાં સંસારનાં થોંથાં કાલાં-આ.
 દેહ છે જૂઠડી કરમ છે જૂઠડાં, ભીડભાંજન તારું નામ સાચું;
 ફરિ ફરી વરણવું શ્રીહરિ તુજને, પતિત પાવન તારું નામ જાયું-આ.
 તારી કરૂણા વિના કૃષ્ણ કોડામણા, કળ અને ત્રિકળનું બળ ન ફાવે;
 નરસંયા રંકને જ અના તાહરી, હેડ જેડી ભાગો શરણ આવે-આપ

૧૨

તારા દાસના દાસની નિલ્ય સંગત વિના, બ્રહ્મ થાય બુધરા મન માંડ;
 દુષ્ટની સંગતે, દુષ્ટ મતિ ઉપજે, શ્રવણ કીર્તન નવ થાય તારું તા.
 પૂર્ણ વિષપાનથી દુરિજન દોહેલા, વિષ પીધું તન તેતું મરશે;
 તુજમંદી વેગળા ભેહની સંગતે, જન્મ કોટીતણાં સુકૃત હરશે. તા.
 અમૃતની ઉપમા સાધુને નવ ધટે, રાહુની દુષ્ટતા ન ટાળી તેણે;
 પ્રહલાદ નારદે મર્જાસંગત કરી, વશ કર્યો વૈકુંઠનાથ જેણે. તા.
 અતુરયા મુકિત છે જૂજની જૂકિતની તાહરાં તે તેહને નવ રાચે;
 ખેડુ કરજોડીને નરસંયા વીનવે, જન્મો જનમ તારી ભકિત જાયે. તા.

સારમાં સાર અવતાર અમળા તણે, જે બળે બળિભદ્ર વીર રીઝે;
 પુરુષપુરુષાતન શું કરે સખી, જથી નહિ માહરું કાજ સીજે. સાર.
 મુક્તિ પર્યન્ત તો પ્રાપ્તિ છે પુરુષને, સત્ય જો સેવક ભાવ રાખે;
 રસભયું રસણું નાથ નોહરા કરે. તે નહીં નારી અવતાર પાખે સાર.
 હંદ્ર આફિઠ અજ ઇશને મહામુનિ, ગોપિકા ચરણ રજ તેહ વંદે;
 ગોપિથી આપતું અધમપણું લેખવે નરપણું નવ રૂપે આપ નંદે. સાર.
 વેદ વેદાંત હપનિષદો ખટ મળી. જે મથીને રસ પ્રગટ કીધો;
 તે રસ ભાગ્યનિધિ ભામની ભોગવે, અહોનિશ અનુજવ સંગ લીધો સાર.
 સ્વપ્ન સાચું કરે ગિરિધર શામળો, પ્રણમું હું પ્રાણુપતિ પાણુ જોડી.
 પંથનું જેમ પથ પુઠંજ વળગ્યું કરે, નરસૈયના નાથજી નાથ તોડી સાર.

પ્રેમરસ પાને તું મોરના પીછધર, તત્વનું દુષણ તુચ્છ ભાજે;
 દુષળા ઠોરનું ફાંકે મન બળે, ચતુરધા મુક્તિ તેજો ન માજે—પ્રેમ.
 પ્રેમની વાત પરીક્ષિત પ્રિયો નહીં, શુદ્ધજીએ સમજી રસ સંતાડ્યો;
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય કરિ મંત્ર પુરે કર્યો, મુક્તિનો માર્ગ સીધો દિખાડ્યો—પ્રેમ.
 મારીને મુક્તિ આપી મણા દૈત્યને, જ્ઞાની વિજ્ઞાની મહુ મુનિરે જોગી;
 પ્રેમને જોગ તો વ્રજતણી ગોપીકા, અવર વિરલા કાઢ ભક્ત જોગી—પ્રે.
 પ્રેતને મુક્તિ તો, પરમ વશ્વજ સદા, હેતુના જીવ તે હેતુ પુરે;
 જન્મેજન્મ લીલારસ આવતાં લલણનાં લલણુ જેમ દાર છટે—પ્રે.
 મેં મહયો કાષ ગોપિનાથ ચરણ તણે, અવર બીજું કંઈને ન આવે;
 નરસૈયો મહામતી મુગ છે મુણ કથી જતિસતિને તો સ્વપ્ને ન આવે—પ્રે.

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નંદના કુંવરડું, જે સગી અખિલ આનંદ પામે;
 અષ્ટમહાસિધ્ધિ તે હાર હિમી રહે, દેહનાં દુકૃત તે દૂર વામે ધ્યાન
 મોરના પીંછનો મુગટ મરતક ધરે, કુંડળ મકરાકૃત અવલુ લગકે;
 નીલવટ તિલક તો મુલમ કેશર તણું, કંઠ મુંકતાકળ હાર ઢળકે ધ્યાન
 પીતાંબર પલવટ કટિતટ રૂમિર છે, લલિત ત્રિલંગી વાહાલે વેણ વાગે
 કદમનાં દુમતળે રાધિકા રસ ભરી, હરકને સંગ આલાપિ ગાયે ધ્યાન
 રે રાક્ષીની ધુની રૂણી વનતા વ્યાઘ્ર યદ, ગોપિકા કેરડાં જૂંદ આવે:
 નરમયાને મન આનંદ અતિ ઘણો, પુષ્પમુકતાકળ સ્લેષ વધાવે ધ્યાન

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નેત્રમાં નાથ છે, અંતર બાળની એક સુરતી;
 દેહીમાં દરસશે પ્રેમથી પરસશે અજબ અનોપમ અધર સુરતી ધ્યાન
 મોરલીના નાદમાં અવલુના સાદમાં, ઝાંઝરી ઝાહરી ડમક વાગે;
 તાલ મૃદગને ઉપમા ધણી, બેરીને નાદ પ્રહારક માળે-ધ્યાન
 મન પરસન થશે કર્યાં કર્મ નાસશે, ભાસશે બ્રહ્મ વ્રજ વન વેલી;
 કુંજલલિત માંહે શ્રીકૃષ્ણ લીલા કરે, નિરખની નૌતમ નિત્ય કેલી ધ્યાન
 સુરતસંભામમાં વિલસે રંગમાં દરસશે દેહીનું માન મરતાં;
 નરસૈયાના સ્વામી સર્વ સુખ આપશે, દુકિત કાપશે ધ્યાન ધરતાં ધ્યાન

કરિ તણું હેત તને ક્યમ મધું વીસરી, પશુરે દેહીને નરરૂપ ક હું;
 હાડને છેડ કરિ સહુ તને હાકતું, આજ વધારીને માન દીધું. કરી
 બાંધીનું મળિયું, કંઠથી દાળિયું, નેત્રના પાટા શ્રીનાથે છાડ્યા;
 તે તણું ચરણને નવ ભજ્યો કૃતપ્રી, તે ન ગુણ પાડના હાજ નેડ્યા-ક

ધગ ઠોડી કરી માગતો મૂઠ મતિ, ધાસ પાણી કરી શબ્દ ઝીણા;
આજ ગેવિંદ ગુણ ગાધને નાંચતાં, સાજ આવે તને કમંડીણા-હરી.
લાંબીશી ડોકને કાકોલ આવતો, હાટ જાણી ધણો ભાર ભારે;
આજ અમૃત જમે, હરખે હળવો જમે, વૈકુંઠનાથને નવ આરાધે-હરી.
પીઠ અંખાડી ને અંકુશ માર સહી, રેણુ ઉડાડતો ધરણી હેઠો;
આજ યુવા ચંદન આબ્રણ અંબ મરી, વેળે જાયછે તું વેણે ખેડો-હરી.
અત્ર ને વસ્ત્ર ને ભૂષણ સર્વ જો, તેહનો તૂજને હતો ઉધારો;
નરસૈયાયા સ્વામિએ સર્વ સાઈ કર્યું, તે પ્રભુને તમે કાં વિસારો-હરી.

૧૮

નીરખને મગનમાં ઢોણુ ધુમી રહ્યો, તેજ તું તેજ તું શબ્દ જોલો;
સ્વામના ચરણમાં ધમકું છું મરણુરે, અહીંયા કોઈ નથી કૃષ્ણ તોલે-ની.
સ્વામ શોભા ધણી યુદ્ધિના શકે કળા, અનંત ઓઝવમાં પંથ ભૂલી;
જડને ચૈતન રસ કરી જાણુજો, પકડી પ્રેમે સજવન મૂળી-ની.
જગદલ જ્યોત ઉદ્યોત રવિ ઠાટમાં, હેમની કાર ન્યાં નીસરે તોલે,
સચ્ચિદાનંદ આનંદ કીડા કરે, મોનાનાં પારણાં માંહી ઝૂલે-ની.
પતિ વિષ્ણુ તેજ વિષ્ણુ, સૂત્ર વિષ્ણુ જો વળા, અચળ ઝળકે સદા અતજહીવો;
તેજ વિષ્ણુ નિરખવો રૂપ વિષ્ણુ પરખવો વણુ જિવ્દાએ રસ સરસ પીવો-ની.
અકળ અવિનાશી એ નવજ જાએ કળ્યો, અરવ ઉરધની માંહે મદાલો;
નરસૈયા ચો રવ મિ સકળ વ્યાપિ રહ્યો, પ્રેમના તંતમાં સંત ઝલે-ની.

૧૯

શા સખે સૂતો સંભાર શીનાથને હાથ તે હરિ વિના ઢોણુ રહ્યો;
તાતને માત સુત માત ટોળે મળ્યાં, ઠોહરી વેળા સહ દૂર જાગે-શા.

હધે મનક હતો ઉમ તપ આચરી, ભક્તિ કાધી ભગવાન કેરી;
અવતરી પાશ બધાએ માયા તણે, લપટી ભાલએ લીધા ઘેરી.-શા.
દિવસે ચોદશ અમ્યો. શત નિંદ્રા વિષે, સ્વપ્નમાં સાંભરે મોહટી માયા;
પલક પરવાર નહિ, હરિને ભગવાતણો, ન્યાંલગી જીવ સંન્યેમ કાયા-શા.
ધન ધમે કરી મોહિ, રહ્યો ભોભિયા, વેદના વીસરી ગર્ભ કેરી;
નાથ ત્રિભોકના હરિ ન સંભારિયા જાડરે રાખ્યો તો જઠરામાં ઘેરો.-શા.
જાગરે જીવડા, વાજ આગ્યો ધણું, ફેટ્યોએક પ્રતિભોધ દીજો;
નરસંયના સ્વામિને નિત્ય સંભારતા, દેહનાં દુકૃત દૂર કીજો.-શા.

૨૦

જાગીને જોઈ તો જગત દીસે નહીં, ઉંઘમાં અટપટા ભોગ ભાસે;
ચિત્ત ચૈતન્ય વિશ્વાસ તદ્રુપ છે, બ્રહ્મ બટકાં કરે બ્રહ્મ પાસે. ટેક.
પંચમહાભૂત પરિબ્રહ્મ વિષે ઉપન્યાં, આણું આણુંમાહિ રહ્યારિવજાગી;
પ્રલને ફળ તે તો વૃક્ષનાં જાણવાં ચડયકો ડાળ તે નહિ રે અળગી.-જા.
વેદ તો એમ વહે સ્મૃતિ સ્મૃતિ રાખ દે, કનક કુંડળ વિષે ભેદ નોયે;
ધાટ ઘડમા પછી નામ રૂપ જૂજવાં, અંતે તો હેમતું હેમ હોયે.-જા.
જીવને શીવતો આપ હમણાએ થયા, રચી પરપંચ ઔદ ભોક કાધાં;
જાણે નરસંયો એ, તેજ તું તેજ તું, એને સમયાંથી કંઈ સંત સીધ્યા-જા.

૨૧

ન્યાં લગી આતમા તત્વ ચિન્મયો નહીં, ત્યાં લગી સાધના સર્વ જૂડી;
માનુષ દેહ તારો, એમ એળે ગયો, માવડાંની જેમ વૃષ્ટિ વૂડી-ન્યાં.
શું થયું સ્નાન સેવાને પૂજથાડી, શું થયું ઘેર રહી દાન દીધે;
શું થયું ધરિ જટા ભરમ લેપન કરે, શું થયું વાળભોચન કીધે ન્યાં.

શું થયું તમ ને તિથિ કીધાથકી, શું થયું માળ પ્રકી નામ લીધે;
 શું થયું તિલકને તુમસી પાયા થકી, શું થયું મંગલજી પાન કીધે-જ્યાં
 શું થયું લેદ બ્યાકરણ વાણી વડે, શું થયું રાગને રંગ જાણે;
 શું થયું ખટકર્શન સેવાથકી, શું થયું વરણના લેદ આણે.-જ્યાં
 એ છે પરપંથ સહુ પેદ ભરવા તણ્યા, આત્માસમ પરિણામ ન જોયો;
 જાણે નરસૈયો કે તત્વકલન વિના, રત્ન ચિંતામણી જન્મ જોયો-જ્યાં.

રક્ષણતી રાહના રક્ષણતાં ઉઠકરા, કાણુ શિક્ષા કહ ઠાર આણે;
 અર્થ મુશ્કેલી વળી નિરર્થ એલા કર્યા, બ્રહ્મની વાત તે શુરે જાણે.-૨૦ ૧
 ભરમે ભૂલા કરે આનંદે આથડે, પુણ્ય બ્રહ્મ પોતે ન જાણે;
 સ્વનાતુ સુખ સાચું કરી ભેખવે, પાસેથી પ્રભુને દૂર વખાણે.-૨૦ ૨
 મૂરખ ભમતા કરે જનજી ભમતા કરે, જોને રીજમ તે કર્મ કાંડે;
 મીઠાંતણું સુખ નિર્ધનને ન મળે, વાદ કરે ને વિષે વખાણે.-૨૦ ૩
 નિરશુણ્ય નાથને નરખી તે નવ શકે સિરશુણ્યને સરતે ન જાણે;
 ચેતન નીકા કરે જડની વંદના કરે, અચેત ભૂલ્યો કરે ભિન્ન ભાવ આણે.-૨૦ ૪
 અમલ મુશ્કેલી નિગમ શિષ્ય નીપળ્યા, તે બ્રહ્મની વાતનો લેદ જાણે;
 પાસેથી અન્ન અળગો રે દેખે નહિ, નરસૈયો પાસુ તે કાણુ તાણે.-૨૦ ૫

એક છું એક છું એમ સૌ ઠા સ્તવે, કાણુ છું તે નહિ જા વિચારે;
 કાણુ છું ક્યાં થકી આપીયો જન્મ વિષે, બ્રહ્મ ક્યાં છુટશે દેહ ત્યારે-એક
 પ્રવિદિને જડ કને જડ કળી માંગતો, બ્રહ્મ છું સાદમ માગે સદરે;
 શાવ પશુ દુઃખ તો લેલ દળણું નથી, માગતો નથી છું કહા રે.-એક

કામ તો હૃદયી મગનમાં સાકતા, ભાખતા જોઈ હું નમ્ર વાણી;
 ટાણુ કુ કોની કને માગુ શા હક થકી, તે નથી જાણતા મૂર્ખ પ્રાણી-એક
 એમ કરતા કદી લાજ જો પામીયો, તો કહે હરિતણી સદાય ધંધરે;
 કામ કથલ્યા થકી બનિખને ભાંડતો, પૂર્વના કર્મનું નામ લેછનેરે-એક
 પૂર્વના કર્મ જો હરિ જાણે નવ ટળે, તો કહે કોણુ તે કામ કરશે;
 સત્ય સમજી કદી પરમ પદ પરખશે, ભવ ભય ભ્રમને તેજ દરશે-એક
 આકના પૃથ્વી અમૃત ફળ તોડવા, મૂર્ખો જો કદી આશ ધરશે;
 શ્રમ વૃથા તેડનો તો જન્મ જગવિષે, જ્ઞાન હીનો સદા તેજ દરશે-એક
 જીવ ધંધર અને ધ્વજના ભેદમાં, સત્ય વસ્તુ નહિ સદા જડશે;
 હું અને તું પાછું તજીશ નરસૈયા તો, ગુરૂ તને હર્ષથી પાર પાડશે-એક.

૨૪

રાખ્ય ભવસિંધુમાં અતિશે મહા ભય થકી, નામ નારાયણુ નાવ મેહેલી:
 ઘોર ભવસિંધુની વેગની રેલમાં, મેહેરના પવનને મહેલ ઠેલી.
 વિષય તૂણા પરા મહિ મન ના ધરા, હું ને મહાઈ જકત તેમાં ખૂડા;
 તું થકી વેગળા આસુરીમાં ભાળ્યા, શરણુ આવ્યા તે તો અખંડ ચૂડા ૨
 સુખકું અરૂપને દુઃખ સાગર જશું, જનમીયો જંતુ તે જન્મ રાખી;
 એક નિશ્ચે તકારા નામને આશરે, રેહ કોપ જે વીરશો તે જ ભોગી ૩
 કહે દશ વીસના તાપ નિવારવા, મંગલ શ્રી કૃષ્ણજનું નામ જાણો;
 ખેલ કરજોડી નરસૈયો વિનરે, ભવજળ ખૂડતાં ખાંચ તાણો. ૪

૨૫

જેને દ્વારે પ્રહા દિનગત કરતા, સમજ મહ તું માન ચિકાર લાજે;
 શીશુ અરિત્ર તે ખતિત પાવન સંદા, જેનું કોટી પ્રહાડમાં નામ ગાજે. ૧

આર વેદ જે જસ મુખ ઓયરે, સરસ્વતી પ્રેમે આશાપી પદ ગાયે
સુક સનકાદિક વ્યાસ મુનિ દુર્લભ, નારદ તુંબડ તાલ વાહે રઃ
તેની કિર્તી કરતાં જુગ વહી ગયા, જાણીએ રસ નીરમ ન હોયે;
નરસૈયાયા સ્વામિ નર મોક્ષદાતા સદા, શ્રીકૃષ્ણ સમો કોઈ દેવ નોય. ૩

૨૬

(દેવા) આલ તું મધ્ય તું, અંત્ય તું ત્રિકમાં એક તું એક તું એક પોતે
અખિલયો બ્રહ્મ બ્રહ્માદિક નવ સહે, ભૂરયા મનની અન્ય ગોતે-દેવા
રવિ શશિ કોટિ નખ ચંદ્રિકામાં વસે, દષ્ટિ પહોંચે નહીં જોજ જોજ
અર્ક હિમાલ જ્યમ તિમર જાસે નહીં, નેતિ નેતિ રહી નિગમ હોજ દેવા
કોટી બ્રહ્માડના ઇશ ધરણીધરા, કોટિ બ્રહ્માડ એક રામ જેતું,
મર્મ સમજ્યા વિના ભર્મ જાગે નહિ, સગુણ સ્વરૂપ નિમુણ એતું-દેવા
જો નથી એકલો વિશ્વથી વેમજો, સર્વ વ્યાપક છે શકિત રહ્ય જોની,
અખિલ શિવ આદ્ય આનંદમય કૃષ્ણજી, સુંદરી રાધિકા ભકિત તેની-દેવા
વેદની વાકનો બેદ લાખે નહિ, તેતું હારદ તે કોક જાણે,
શિવ સનકાદિક દેવમુનિ નારદ, પૂરણ બ્રહ્મતું જ્ઞાન આણે-દેવા
તે પૂર્ણ પુરષોત્તમ પ્રેમદાયું રમે, જાવે શું જામની અંક લીધો,
જે રસ વ્રજતણી નાર વિલસે સદા, સખી રૂપે તે નરસૈયે પાધો-દેવા

૨૭

પુરં ના પડે નાથજી તમારી કૃપા વિના, એક આણું ત્યારે અનેક ખૂટે,
પાપ દૂટે કરી દ્રવ્ય સંચય મલી, અગ્નિ દગ્ધે કે રામ ચોર લૂટે-પુરં
મનતણા મનસુખા મનમાં રહી ગયા, સાત માધું ત્યારે તેર તૂટે,
નરસૈયાના સ્વમિ તમારી કૃપા વિના, રંક મનાવું ત્યારે રાય રૂટે-પુરં

જીવાનીને દહાડેરે હરિને જાણ્યા નહીરે, મોહયું પરદારા સાથે મનં;
 કાંઈક તે મોહ્યોરે કામિનીના કલ્પમારે, કાંઈએક જોડવા ધાયો ધન-જી
 પચીત્ર ને પચસરે પરપંચમાં ગયારે, દોહિલા આન્યા સાઠ વર્ષના દનં;
 સિતેરને સૂરે કાંઈ સમજ્યો નહિરે, પછે ચાલ્યો સાધન કરવા વન-જી.
 આપડાંએ ન સૂઝેરે ગજે બહુ નાસિકારે, જોયે તેતો સંજળાય નહિ કરણ
 માયાતો ન મૂડેરે તૂટે નહિ તૃણારે, જોળખાયા નદી અશરણ શરણ-જી;
 હાથમાં લાકડીરે ચરણ ચાલે નહારે, તૂડીને શિથિલ થયું છે તનં;
 મુખ માલી દંડેરે એક દોસે નહીરે, તોયે પાપીયું ઉદર માગે અન્ન-જી.
 જાગ્ય જોનું જાણુરે આ અવસરને જોળખ્યોરે તેતો પ્રાણી કેહેવાયે હરિનાજન
 નરસૈયાના સ્વામીનેરે મુખમાં સંભારજોરે, જો હોયે પેલા જાવનું પુન્ય-જી

દુરમતિયાં ડાહ્યા થઈ આવે, શાણ્યા થઈ સમજાવે રે;
 પ્રેમજ્વલિતમાં ભંગ પડાવે, અજ્ઞાન આગળ લાવેરે-દૂર. ૧
 આપણા કુળમાં કાઠએ ન કીધું, તે આપણુ કેમ કરીયેરે;
 બેરાગી થઈ નાટક નાચીયે, તુલસી તિલક કેમ ધરીયેરે-દૂર. ૨
 જોવા તેવા હોયે તે હરિગુણ ગાયે, તે આપણુ કેમ ગાઈયેરે;
 કુળજી નામની કથા થાય જ્યાં, ત્યાં આપણુ નવ જાણ્યેરે-દૂર. ૩
 આપ કલેશને કોખનાં જરીયાં રુધગને ઉધું સમજાવેરે;
 જમકંકરના આરજ પડશે, ત્યારે આડે કાઠ નહિ આવેરે-દૂર. ૪
 કુળને તજશે ને હરિને જાજશે, સેહેશે સંસારનું મહેલુંરે
 જાણે નરસૈયો હરિ તેને મળશે, ખીજ વાતે વાહશે વાંઢણુરે-દૂર. ૫

સાંભળ સહિયર સુરત ધરીને, આજ અનોખમ દોડારે;
 જે દોડા તે જોવા સરખો, અમૃતપે અતિ મોડા રે—સાંભળ૦
 હજી ન આવે નિગમ જગાવે, વાણી રહિત વિચારે;
 સત્ય અનંતજ જેહેને કહીએ, તે નવધાથી ન્યારે—સાંભળ૦
 નવધામાં તો નહીં, નરવેડા, હથધામાં દેખાશે;
 અથવો રસ છે એહેની પાસે, તે પ્રેમી જનની પાશેરે—સાંભળ૦
 અદ્વૈત બ્રહ્મ અનોખમ લીલા, અસંખ્ય જુગનો એહેવોરે;
 જોગ જગન જપ તપ મુનિ દુર્લભ, માને તેવો મેવોરે—સાંભળ૦
 જ્યાં લગી જયમ છે ત્યમનો ત્યમ છે, વધે ધરે નહીં વહાશેરે;
 આવે ના જાએ જાએ ના આવે, નહીં બરો નહીં માયોરે—સાંભળ૦
 પુરુષાનંદ પોતે પુરોહિતમ, પરમ ગત છે એતીરે;
 એ પદ સ્વર અક્ષરની ઉપર, તમે જો જો ચિત્તમાં ચેતીરે—સાંભળ૦
 હું તું મટશે દુઃખા ટળશે, નિરબે થાશે નરખીરે;
 બસે મળ્યો નરસૌંમ્યો રવામિ, હું હૈયામાં હરખીરે—સાંભળ૦

તેયાર છે માત્ર જુજ નકલ જાકી છે.

સ્વ. સાક્ષર મી હરિલાલ હર્ષદરાય મુરમુત

કુંજ-વિહાર.

મોહું દગદાર પુરતક કીમત ચાર રૂપીઆ (પોષ્ટજ જુદ).

મળવાનું ડેકાથું—જેકીશનદાસ ત્રિભુવનદાસ,

મુકસેલર એન્ડ પબ્લિસર.

મવનમેન્ટ તાર આદિસ સામે—મુરવ.

સુદામા ને તેની સ્ત્રીનો સંવાદ

૩૧

જદુપતિ નાથ તે મિત્ર છે તમ તણા, જાઓ વેગે કરી કૃષ્ણ પાસે;
મિત્ર પૂરવતણી હેત ધરશે હરિ, મનના મનોરથ સફળ થાશે-જદુપતિ.
ધેર બાળક સહુ દુઃખ પામે બહુ, અન્નને વસ્ત્રથી રહે છે ઊણા;
નિરધન સરજિયાં પુણ્ય કીધા વિના, કર્મના દોષ આવી પૂણ્યા.-જદુપતિ.
જદુપતિ જાહેરો બહિતવશ માધવો, કરશે કંઈલા પ્રભુ દીન જાણી;
ગોમતી સ્નાનથી કોટી અધ નાસશે, નિર્ખર્તા કૃષ્ણને પ્રેમ આણી.-જદુ.
કૃષ્ણને હળીમળી શીઘ્ર આવો વળી જાણશે દુઃખ અંતરજનમી;
વિનતિ મનમાં ધરો આજસ પરહરો, સહાય થાશે નરસૈનો સ્વામી-જદુ.

૩૨

સાંભળો બામિની કાન ધરિ કામિની કવણુ કહાવું હું કૃપણ પાપી;
ત્રિભુવન ન થ તે મહિપતી માધવો કેમ બોલાય ત્યાં વાત ચાપી.-સાં.
દિવસ ઝાઝા થયા બાલપણ્યને ગયા નરપતિ નવ પ્રીછે પ્રીત જુની;
દુર્મલ રંક હું બિશુક બાપડો નવ લહું ચોકશી ખોટી ચુની-સાંભ.
ઉમસેત અકુર ઓદવ છે ભક્ત બળિભદ્રને અનિરૂદ્ધ પાસે;
કોટી જોદા જમદા ઉભો રહીશ ક્યાં કોણ આવી મ્હારો હાથસહાશે-સાં.
જહિત રત્નોમણિ કાંતિ બાસે ધણી તિમિર નાવે તેની જ્યોત પાસે;
ત્યાં કેમ બોલી શકું વેણુ વહતો થકું ધમણુ ધમતો રહું શ્વાસોશ્વાસે-સાં.
મૌન બેસી રહો સુખદુઃખ સહિ સહો ભોગવો કર્મ જે બાગ્ય ચોટ્યું
કુરિજન શોક તે જોને લવતાં રહે નરસૈના સ્વામીનું ગિરહ મોહું-સાં.

સ્વામી સાચું કહ્યું, બોલવું નવ રહ્યું કંથનાં વેચા તે વેદ વાણી;
 ભવતણું નાવ તે, ભક્તિ બુદ્ધિરણી તેહ હું પ્રીછવું રનેહ આણી-સ્વા.
 નથિ હજિ વેગળા ભક્તિ ભાવે મળ્યા સય તે રંકે તે એક પાટે;
 ભખપતી કાટિધ્વજ મનનાણે રતી શક સરિખા ત્યાંહાં નહિરે સાહે-સ્વા.
 પ્રલપ્ત દેવ દયાળ શ્રીકૃષ્ણજી નિજ જન બાણિતે સુખ દેશે;
 પ્રીતની રીતે જન નહિ વીસરી જાણીશાતણાં ચરિત્ર કહેશે.-સ્વામી.
 નથી કાંઈ ઓઠવા તેહ ભેદ જવા કેમ કરી જાણ્યો કૃષ્ણ કામી;
 દત્ત (?) નથી આપણું વદન લગ્નમણ્ય નિરખતાં ભાજે તરસે નો સ્વામી-સ્વા.

વિનતિ વળી કહું, ભેટ લાવી દઉં, પોતિયે તાંદુલ ગાંઠ આધિ;
 જાણ્યો થોડે બહું, ભાવ બોજનતણું, ધન્ય કૃષ્ણજી રનેહ સાધી-વિ.
 બિલડીનાં બોર તે ભાવે આશગિયાં, જૂઠું અન્ન આહિરનું લીધું;
 ભક્ત બિહરની ભાજી ભાવે જમ્યા, બુધનું નોતડું પાછું કાધું-વિ.
 પેરે પેરે પાંડવ કંઈ નિવારીયાં, ભક્ત કારણ કંઈ દૃષ્ટ તાર્યા;
 જાણે નીચનું એને છે પારખું, પતિત અધર્મો કંઈ કાટિ તાર્યા-વિ.
 ભક્તિવશ વિહસી સંત સાથે મળ્યો, સમોવડને નવ ચૂકે તાણે;
 સંત સમરે ત્યાંહાં આવી હોયો રહે, ભક્તનાં મનતણાં ભાન જાણે-વિ.
 જાણ્યો વેગે કરી નિરખો મુક્તિ પુરી, ધન્ય ધન્ય તારણી રનેહ ન્યાણા;
 નરસેના નાથને નિરખો નિશ્ચય કરી, કામનિયે કંથને આહિજ દ્યો-વિ.

માલ્યો વાઠમાં ઝાલીના પાટમાં, મિત્ર મોહનતણું નામ લેતો;
 બન્ય એ નાર અવતાર સફળ કર્યો, કૃષ્ણ હે કૃષ્ણ મૂખ એમ કહેતો—
 માગવું મૂરત પ્રમાણ છે પ્રાણિને, ભોજ કાષે ત્યાંહાં પ્રીત તૂટે;
 કહ્યું મેં અખલા સુખે ખેતી રહો, મામતાં તો બધો મને છૂટે—ચા.
 માગિયું મેં નથી શું મને કહ્યું કથી, ભોમવું કર્મ જે ભાગ્ય લાગ્યો;
 શ્રીપતિનાથે મને રંક સરળધર્યો, એમ કરતો દિગ્ધ દાર આગ્યો—ચા.
 આવી ઉભો રહ્યો કંઈ ગદગદ થયો, કાટિ સુરજ શશિ નયોત જાણે;
 ઉર દયા આણીને દરિગજ નાણીને, પોખિયે બ્રહ્મ કહ્યું કૃષ્ણ પાસે—ચા.
 મંદિરે તેડિયા ચાલીને જોડિયા, ત્રિવિધના તાપ તે સર્વ નાશ;
 હેમ સિદ્ધાસને લલ ખેસાડીયા, તાણતાં વિપ્રનાં વસ્ત્ર ફાટા—ચા.
 તેલ કુલેલ મર્દન કરાવિયા, શુદ્ધ ઉણ્ણોદકે રનાન કીધું;
 કનકતી પાવડી ચરણ આગળ ધરી, કૃષ્ણ ચરણોદક શીશ લીધું—ચા.
 પુનિત પિતાંજર પહેરવા આપિયું, કનકને યાગે પકવાન દીધાં;
 જાવતાં ભોજન કૃષ્ણ હાથે કર્યાં લીધું આચમનને કાળ સિધ્યા—ચા.
 કૃષ્ણે પલંગપર પોતે પધરાવિયા, દધિસુતા વીંજણે વાયુ ભરતાં;
 સત્યભામાદિક નારી નિરખી રહી નરસૈનો નાથ પદસેવ કરતાં—ચા.

ભાગ્ય જો જો બાઈ કૃપણ બિશ્નુકતણું, રકમિણી આદિ સૌ નારી બોલે;
 હજાર જોગ્ય તે, ભોમ પહોંચાડિયા, અજ અખરીપથી અધિક તોલે—
 આ કૃપણ રૂપ તો પ્રગટિયું કયાં થડી, વસ્ત્ર મેલાં દિસે કર્મ કૃત્યો;
 ત્રિગુણને દુલ્હા, સેજ રચનાતણી, વસ્ત્ર કરી નાથને પાપ છૂટે—

અંગ અતિ કમકમે ધમણ મ્હોડે ધમે, ઉધરસે ને વળી નાક ભૂતો;
 જો જો કૌતક હરી દેહ દહા ફરી, કૃપણુ તે કૃષ્ણને સંમ સૂતો—ભા.
 પહોડીને ઉઠિયા સ્નાને બેસાડિયા, વદન પખાળવા નિર દીધું;
 કનક આરી જરી શીત જળ આપિયું, કનક કટોરે તે પાણી પીધું—
 શ્રીમુખે બોલિયા કહોને બાંધવ તમો, બ્રહ્મચારી કે ગૃહધર્મ કાધો;
 કુશળ છે બાલ ગોપાળ સહુ તમતણાં, બાગ્ય મોટું મને ચિત્ત લીધો—ભા.
 ગૃહસ્થના ધર્મમાં, હુંય વળગી રહ્યો, હું તે મારી વળી ગત્ય બૃહ્યો;
 નિત્ર સુદામાની શુદ્ધ લાધી નહીં, કામિની કેદમાં હુંજ રૂઝ્યો—ભા.
 સાંદિપનિ ગોરને ઘેર આપણુ જણ્યા, હન્ય ધન્ય દિવસ તે સદ્ગુણ કહાવ્યો;
 એક રેણી રહ્યા વન વિષે આપણે, સર્પણુ ભાગતાં મેઘ આવ્યો—ભા.
 અન્ન લીધા વિના બૂખ્યા ગેશી રહ્યા, ગોરાણીએ આપણી પીઠ જાણી;
 વિસરી ગયું છે કે વીરતને સાંભરે, સાંદિપનિ ગોરની અચળ વાણી—ભા.
 બાબીએ બેટ જ મોકલી મુજ જણી, ભાવશું બાધ તે લાગે મીઠી;
 સંકાચતો ગાંડી વિપ્ર આધી ધરે, નરસૈના સ્વામિએ નજરે દીઠી—ભા.

૩૭

છપન ભોગ જ્યાં કવણુ તાંદૂલ ત્યાં, આપતાં જર સંકાચ આવે;
 જરે જોઇએ તે આવી મળે કૃષ્ણને, તાંદૂલ બેટને તુચ્છ કહાવે—જા.
 પણુ બાધ લીધા હરિ મૂડી તાંદૂલ જરી, પ્રેમે આરોગીઆ તૃપ્ત પામી;
 દંદ કુમેરથી અધિક વૈજય કર્યો, રૂકમણી કર મ્હોલો શીશ નામી—જા.
 એક રહ્યાં અમો એક ખીજ તમો, બકતને અટળક દાન કરતાં;
 પ્રેમદાએ પ્રેમનાં વચન એવાં કહ્યાં, હાથ સહાયે ત્રીજી મૂડી ભરતાં—જા.
 વનિતા વચન તે, વિપ્ર સમજ્યો નહિ, આશ્વ વર જણી શીખ ભાગી;
 નરસૈને નાથે દુર્બળપણુ ટાળિયું, જખનાં દુઃખની ભીંક ભાગી—જા.

વિષ્ણુ સાથે મળી, ચિત્તમાં શોધી વિચાર કરતોઃ
 આપ્યું તો ઠાંઈ નહિ ત્રિઠ્ઠ જાણી નહીં, તે તણો શોધ્ય હૃદયે જ ધરતો—
 અષ્ટ મહાનિદ્રિતણી નિદ્રિ નવનિધિતણી, સંપત્તિમાં રહ્યો ભોગ જાણી;
 કામની કથને, હું દારિકાં આવિયો, અમતણી ત્રિઠ્ઠ તો નવ્ય જાણી—
 બાલ ગોપાળ જે, વાટ જોતાં હશે, તેદને જોઈ અમો શુંય કહેશું;
 મિત્ર મોહનતણી હેત જ્યારે પૂછશે, કામિનીને ઉત્તર કેમ દેશ—
 એમ ચિંતા કરે નેત્રથી તીર જરે કર્મના વાત મનમાંહિ ધારી;
 નરસેતો નાથ તો અતિ ઘણો દોષિયો, પિતાંગરી પણ લીધી ઉતારી—

ધન્ય તું ધન્ય તું રાધ રણુહોડણ દિન જાણી મને માન દીધું;
 નહિ બુજ્જ જોઈ તે ભોગ પહોંચાડિયા, આજ અંબરિષથી અધિક કીધું—
 કનકને આતને મુજને બેસાડિયો, કકમણી કૃષ્ણનો હાથ સહાતાં;
 હેત કરિ કરિ કરિ ચરણ તળાસિયાં, ખટરસ ભોજન ખાતે ખાતાં—
 બાળપણુતણો રોહ નવ વિરગિયો, મિત્ર મોહનતણી પ્રીત સાચી;
 હેતથી હળાપણી માન દીધું મને, રંક બેસાડિયો કનક માચી—
 ધન્ય ધન્ય કૃષ્ણજી સંત સેવા કરી, ધ્યાન ધરતો હું નિજ દાર આવ્યો;
 રતનજડિત મણિ જવન શેભા ધણી, દેવ શું દારકા આહિં લાવ્યો—
 કનકની જામને રતનના ચામલા, અકેની જ્યોત હોયત દીસે;
 સાનને પાન વિકાર સ્થાનક ધણી, કામની નિરખતાં કામદીસે—
 સમૃત નવ વરસતી દીડી ત્યાં સુંદરી, નારી નવજ્યેખના બહુ રૂપાણી;
 સોલ શણગાર તે અંગ સુંદર ધર્મ, દેવ વિમાનથી રક્ષા નિહાળી—

સહજ દસી મળી દીશે વીંટી વળી, કામની પંથે પાસ આવી;
 સ્વામીને સ્વામી કુ દાસી છું તમતણી, ચાલો મંદિર ત્રિવે પ્રેમ લાગી—
 ગોમતી સ્નાન કરિ કૃષ્ણ નિરખિયા, પુણ્ય પ્રગટ થયું પાપ નાહું;
 તે થઈ સમૃદ્ધિ આ સકલ તે સાંપડી, મરી ગયું આપણું ભાગ્ય માહું—
 કૃષ્ણ કહેના તે નિજ ધામ પધારિયા, નવત્ર જોખન થયાં નર તે નારી;
 વિનિ ઉચારનાં રજનિ વીતી ગઇ, નરસૈના સ્વામિની પ્રીત ભારી—

તૈયાર થાય છે !

થોડા વખત પછી બહાર પાશે.

ઈંદ્રપ્રસ્થની અરવિંદા

સચિત્ર ઐતિહાસિક નવલકથા.

— અતી લોકપ્રીય —

શુજરાતી ગાયનમાળા

પ્રથમ ખણ્ડ આવૃત્તિ રજી ૦-૬-૦

શુજરાતી ગાયનમાળા

દ્વિતીય ખણ્ડ ૦-૬-૦

શુજરાતી ગાયનમાળા

તૃતીય ખણ્ડ ૦-૬-૦

શુજરાતી ગાયનમાળા

ચતુર્થ ખણ્ડ (છપાય છે) ૦-૬-૦

અમિતજી દારે હાનિ, વિપ્ર વામન હુવા, નેહની ધૂન ગઈ ગયન માણ;
 ધંદ પરચરિ અગિ, આગ્યો ઉતાવળો, જોરે જોરે એ ને દિ. જ્યોતે માગી
 એક મ કુન્તિજી, ઠામ જણવા કરે, યોગવું તે મારે મૂળ સાચું;
 વિપ્ર ફરે વણ, લોકના વાહેલા, દાન મારે ધણો હું ન રાચું.—અ
 જ્યોતે દિ જી તમે નવ નવ મરિમ, ભૂમિશું માગી ત્રણ જગમાં:
 જ્યેષ્ઠ ભંડાર અહુ, કુન્તિયો સહિત વણ, માગો હસ્તી મારા રાખો ધરમ,
 હસ્તી ભંડારને, હું લેખ થાં કરે લોકિયાની નથી જાત મારી
 આગે વિષાતાયે, વામન નિરખ્યો, પ્રતે રહેવું મારે પુત્રવારી.—મા,
 એતજે તું અળી શક કહે જગ પડ્યે, વિપ્રજીએ વામન વેશ ધારી;—
 અથ જંગન સમે, દાન અવનીતજી, પાત્ર એવું ક્યાં મળે મુને પારારી—
 હરિતણા ચાણ ઉર, ગિર નામતાં, નાળમાં ભુગુસત પેડો ચાલી;
 રીસ હ્રદય ધરી, ધણું ધણું રાખજી, નેત્રમાં ફર્કાની શેર ધાલી.—અ
 આપડો બળિરાય, પગ તળે ચાંપીયો, પ્રભુ પાતાલને કરીને ધાખ્યો;
 બણે નરસંયો હરિ ભક્ત આધીન છે, ધંદ અવિચળ અધિકાર આપ્યો;

૪।

એવારે અમો એવારે એવા, તમે કહો છો વળી તેવારે;
 ભક્તિ કરતાં જો જાણ કહેશો તો, કરશું દામોદરની સેવારે.—એવારે.
 જેનું મન જે સાથે અંધાચું, પેડેનું હતું ધર કરાતું રે
 હવે થયું છે હરિસ માતું, ધેર ધેર હીડે છે ગતરે.—એવારે.
 સમજા સાચમાં હું એક ભુડો, ભુડાથી વળિ ભુડારે;
 તમારે મન માને તે કહેજો, સ્નેહ લાખ્યો છે જાડારે.—એવારે.

કર્મ કર્મની વાત છે જોડણી, તે મુજને નવ બાવેર;
સધના પદારથ જે થઈ પામે, મારા પ્રભુની તોલે તાવેર:-એવારે.
હળનાં કર્મનો કું નરસેયો, મુજને તો વેળુવ વાહાલારે;
હરિજનથી જે અંતર ગળુશે, તેના કોમટ ફેરા કાવારે:-એવારે.

તું તારા ખીં સાંઢમું જોજો જામળા, ન જોઈશ કરણી હમારી છે-ટેક.
હીરણ્યાકશીપુને લાથે દણીયો, માની પુતના મારીરે.
પ્રહ્લાદ કરણ્ય સ્થંભમાં વશીયા, પ્રમટયા દેવ મોસરી:-તું તારા.
લાંખા શ્રેઢમાં જેમ પાંડવ હગ્યા, બ્રહ્માંડ જવળા બ્યાપીરે;
અર્ધ વચ્ચે મજ ચુલુકા તારી, જ્યદેવને પશ્ચિમિ આપીરે-તું
કુષ્ઠ સજામાં જેમ ચીરજ પુર્વાં લાજ પંચાળાની પાળીરે;
તેમ કહ જેમ શીતળ-કીધી, વેળા સુખ-વાની પાળીરે તું
રૂપિશ્વરે જેમ અહસ્યા આપી, બ્રહ્મ સહ્યા થઇ બાગીરે,-
તેપણ તારે મરણે રઘુવર થઇ અનોપમ નારીરે-તું
મીરાંબાઈનાં વિખ અમૃત કીધાં, વિદુરની આરોગ્યા બાહીરે:-
સવરીના તમે જોરજ પ્રાપ્યાં, તેની પ્રિતે થયા રાહીરે-તું તારા.
અનેક ભક્ત આગે ઉગાર્યાં, સહાય થયા મોસરીરે;
નરસંયયા રવામી લક્ષ્મીવર, મોટી ઓથ તમારીરે-તું તારા.

જેવો ને તેવોરે તમારે, પાલવડે માધી;
અણુછતો કું તો તમારો, વધારી લીધો-જે.
અણુતેડાયો આકુરે, કુંતો તાણ્યો નર રૂઢ;
તારા પિમની સાંકળીએ માંધ્યો, ઉડ્યો ન છૂટ-જે.

રમાડયો રમું રે, તમારો જમાડયો જમું;
તમારે સમુરે, સજની, ખીજું નવ અમારે સમું.-જે.
હુંકારે આધેરો જાવું, તમારે હુંકારે રાતું;
નરસૈયો જહાં ગાન કરે, ત્યાં પ્રેમ ધરી નાતું.-જે.

૪૪

નારાયણનું નામ જ ક્રેતાં, વારે તેને તજીયે રે;
મનસા વાચા કર્મણા કરીને, લક્ષ્મીવરને બજીયે રે.-નારાયણ.
કુળને તજીયે કુટુંબને તજીયે, તજીયે માને બાપરે;
અગિનિ સુત દારાને તજીયે, જેમ તજે કંચુકી સાપરે.-નારાયણ.
પ્રથમ પિના પ્રહલાદે તજીયો, નવ તજીયું હરિનું નામરે;
ભરત ક્રતુધને તજી જતેતા, નવ તજીયાં શ્રી રામરે.-નારાયણ.
ઋષ પત્નિ શ્રી હરિને કાજે, તજીયા નિજ ભરથારરે;
તેમાં તેનું કાંઈએ ન મરું, પામી પદારથ ચારરે.-નારાયણ.
વૃજ વાનતા વિકૃતને કાજે, સરવ તજી વન આલીરે;
બજી નરસૈયો વંદાવનમાં, તે તો બજી મહાલીરે.-નારાયણ.

૪૫

અગ્નિ અગ્નિ તારું મન ચોદિશ બમે, પ્રીતની રીત તું શુરે બજી;
પ્રીત વિના તું વિપરીત મુખ ઓચરે, એમ અગ્નિ તું કેમ આજી-અ.
વિશ્વ વ્યાપક પાળક છે શ્રીહરિ, તે રઘુનાથને તું શુરે બજી;
વેદ નેતિ કહે ન્યારદ શારદ સદા જપે, જે હરિ ગોપીકા પ્રેમ આજી-અ.
જે રઘુવીર રણધીર કલાવે સદા, દશરથ વીર રઘુનાથ કલાવે,
અજાયો છે સર્વથી સર્વ મધ્યે સદા, તે અરુપ છુદ્ધિને કટ કેમ આવે-અ.
અરુપ મતિ ઓચરે. જન્મવૃથા કરે, હરિજન વિના હરિ હાથ નાવે;
બજી નરસૈયો હું અસત્ય નવ ઓચરું, લીન થયા વિના હરિ કેમ આવે-

નાગદમન.

૪૬

જલ કમલ છાંડી જાને બાળા, સ્વામી અમારો જાગશે;
 જાગશે તને મારશે, મને બાળહત્યા લાગશે—જલ
 કહેરે બાળક તું મારમ બૂલ્યો, કે તારા વેરીએ વળાવિયો;
 નિશ્ચય તારો કાળજી ખૂટ્યો, અહિંઆ તે શીકે આવિયો—જલ
 નથી નાગણુ હું મારમ બૂલ્યો, નથી મારા વેરીએ વળાવિયો;
 મથુરા નગરીમાં ભુગટું રમતાં, નાગતું શીશ હું હારિયો—જલ
 રમે રૂડો રૂપે પૂરો, દાસતો કાડીશો કાડામણી;
 તારી માતાએ કેટલા જન્મ્યા, તેમાં તું અજબામણો—જલ
 મારી માતાએ બહુ જન્મ્યા, તેમાં હું નટવર નાહનડો;
 જગાડ તારા નાગને, માફ નામ કૃષ્ણ કહાનડો—જલ
 લાખ સવાનો મારો હાર આપું, આપું રે તુજને દોરિયો;
 એટલું મારા નાગથી જાતું, આપું તુજને ચોરિયો—જલ
 શું કરું નાગણુ હાર તારો, શું કરું તારો દોરિયો;
 યાને કાળે નાગણુ તારે, કરવી ધરમાં ચોરિયો—જલ
 ચરણ ચાપી મુંઝ મરડી, નાગણે નામ અમાવિયો;
 કોકોને બળવત કોઈ, બારણે બાળક આવિયો—જલ
 મેહ બળિયા સાથે વળાવિયો, કૃષ્ણે કલિનાગ નાધિયો;
 ગદગદ રૂપે પૂરે લેમ મન માત્રે હારિયો—જલ

નાગણુ સૌ વિલાપ કરે જો, નાગને બહુ દુઃખ આપશે;
 મથુરા નગરીમાં લેછે જશે, પછી નામનું શીલ કાપશે—જલ.
 ખેલે કરજોડીને વીનવે, સ્વામી મુકે અમારા કંથને;
 અમે અપરાધી કાંઈ ન સમજ્યા, ન ઓળખ્યા ભગવંતને—જલ.
 થાલ ભરી નાગણી સર્વે, મોતિયે શ્રીકૃષ્ણને વધાવિયો;
 નરસૈયાના નાથ પાસેથી, નાગણે નાગ છોડાવિયો—જલ.

૪૭

ભક્તિ વિના જો જન જીવે, તે કયમ કહીયે માનવ દેહ રે:
 મન કર્મ વચન હરિ નવ સેવા, બુદ્ધ્યા ભવમાં તેહ રે—ભક્તિ.
 દસ માસ ઉદરે દુઃખ પામ્યો, કરતો ખરતે ભાર રે:
 દેહ ધરી હરિના દાસ ન કહાવ્યો, તેહની જનનીને પિત્તર રે—ભક્તિ.
 વૈષ્ણવ જન જોને નહીં વહાલા, તેહને ન હોય કૃપા નિર્ધાર રે;
 નરસૈયાના સ્વામીની નિશ્ચય લીલા, બીજા વિવિધ ધર્મ બિચાર રે—જલ.

૪૮

જનલ અવતારનું સદૃશ એહ, જો મહારા વહાલા શું ધરીએ રનેહ. ૧
 જાકિન સરીખી જેહને ધેર દાસી, તો શું કીજો (બીજા) અવર ઉપાસી. ૨
 જમ તપ તીરથ દેહડી ન દમીએ, જો મહારા વહાલા શું રંગભેર રમીએ ૩
 જનમ જનમની હરી દાસી થાશું, નરસૈયાના સ્વામીની લીલા ગાશું. ૪

૪૯

વાસ નહિ જ્યાં વૈષ્ણવ કેરો, ત્યાં નવ વસીયે વાસડીયાં;
 આમોઆમ હરિ રમણુ ન કરે જો, આસ ધણુ કેરી અસડીયાં—
 કામગીરી જપમાળા ન જપે તો, જીભડી નહિ આમડીયાં;
 જામ તેનો નહિ લેખામાં જો ન કહેવાય હરિ દાસડીયાં—વાસ.

મેઢનજીની માયા ખાખે, અવર માયો જમ ફાસડીયા;
ભણે નરસંયો ભારે ભરી, માવણડી દસ માસડીયા—વાસ૦

૫૭

અહ્યા ભૂલ મા ભૂલ મા, ભડિન બૂધરતણી, કારમી માયા જોઇ કાંરે હરખો;
સ્વપ્નની વાર્તામાં, શુરે રાચી રહ્યો, પ્રેમ દષ્ટે કરી હરી નરખો—અ૦
જ્ઞાને તે દેહ ધરી, સમરને શ્રી હરિ, આળ્યો સંસારમાં શુરે કરવા;
માયાની ભળમાં, મેઢ પામી રહ્યો, અવનિપર અવતર્યો ભાર ભરવા—
ભડિન કાલજ જોડે, ભારે દેહ ધરી, ભાવે ભરવાડની છાંશ પીધી;
શંકર કમારીને ભરમાંગદ મારિયો, આપી કૈલાસ ઉમિયારે દીધી—અ૦
સોઢની જાજ, મરજદ તે પરહરો, નીરજે થઇ હરિગુણ ગાવો;
મનના મનોરથ, પૂરશે માવજી, તજી મંસાર વૈકુંઠ જાવો—અ૦
દેહ દમન પદ્મમાં વેગજો, સાધનવાજો જો જગન જાગે;
નરસંયાયા રવામિ, સમજી વશ ભકિતને, અવર ઉપાય નહો દેહ તાજે

૫૮

મારા નાથજી મુજને, ભકિત દેજો સદા, દીન જાણીને સંભાળ દેજો;
ભકિત આપી બસા, આવથી બૂધરા, અંતે આવી અહોનીશ રહેજો—
ભકિત કારણ મારો દેહ દુર્જાળ હજો, દેહ કારણ રથે રતેહ જાયો;
આજ મન સાથ જહુનાથ જો વીસરે, વગતી વગે મારી દુઃખ માયો—
કર્મ ફૂડાં કરી, ખાણુ ભારે ભરી, નાસવા નીસરયો નામ ખારી;
ફળશુ મીર્તાન વિના નામ જાગે વૃથા, જેમ રહે જૂપડે સિદ્ધિ હારી—
કું ગર્ભ નાના રૂપો, નિત્ય ઉભમરો, નવ રૂપો નાથજી સમજી પામો;
ભવ વિષે જાડનાં, વાહરને શુભ નહિ, માલમગડી મરતે કાલ રખે—

અમર આયુષ્યમાં, દરમ મનુષ્યને, ખાજ કીધું વળી કાલ કરવું;
 શસનો શા વિશ્વાસ, નહિ નિમિષનો, આશ અધુરી અને એમો મરવું—
 હિતમ મધ્યમ વગણતું વિઠ્ઠલા, પ્રકટ થઈને દરશન પમાડો;
 નરસૈયા રકને ટંક કરણા કરો, દીનપદુ વળ્યો આંક આડો—મારાં.

પર

અનેક જૂગ વીત્યારે, પંથે ચાલતારે, તોયે અંતર રહ્યારે ભગાર;
 પ્રભુછ છે પાસેરે, હરી નથી વેગળારે, આડડોરે પડ્યો છે અહંકાર—
 દીનકર રૂપોરે, જેમ કાંઈ વાદજેરે, મયું અજનાળું થયો અંધકાર;
 વાદળુંને મટયુંરે, લાગ્યું જેમ દીસવરે, ભાનુ કાંઈ દેખાયો તેવાર—
 ભોકડીયાની લાજરે, આંધ મેં તો નાણીયોરે, મેહેલી કાંઈ કુળતણી લાજ;
 અદવાને માથેરે, છેડો લઇ નાખીયોરે, તારે પ્રભુવર પામી છૌં આજ—
 નાવને સ્વરૂપેરે, આંધ એનું નામ છેરે, માલમી છે વળી સરજનહાર;
 નરસૈયાનો સ્વામીરે, જે કાંઈ અનુભવેરે, તે તરી હિતારે ભવપાર—આં.

પડ

ધન્યરે ધન્ય મહાપુણ્ય જશોદાતાલું, પુત્રભાવે પરિબ્રહ્મ રાજે;
 નંદનો નંદ આનંદ થઇ અવતારયે, શેષ અગિભદ્ર સંગે બિરાજે—ધન્ય
 અમર આહીર અરધાંચ ગોપાંજના, વૃક્ષનેલી સર્વ કષિ રાણી;
 ભક્તિ તે રાધિકા, મુક્તિ જસોમતિ, વજ્ર વૈકુંઠ ને વેદ વાણી—ધન્ય
 નિગમ વલ્લુદેવજી, ગાય ગોપી ક્રયા, દેવકી બ્રહ્મ વિવાદ કલાવે;
 ભક્ત કરલાકડી, વેણુ મહાદેવજી, પંચરત્ન કરી ગાન આવે—ધન્ય
 હૃદ અર્જુન અહંકાર દુર્યોધન, દેવતા સર્વે અવતાર લીધો;
 મમ તે રાય પુષ્પિર જાણુજો, હાસનો, હાસનો હાસ નરસૈને કીધો—

પાગળી હશે મહત્તા, કહે પ્રાણિયા, પુણ્ય પાળી સર્વ વાત ખોટી,
 કે તે તે ક્યાંથી અદરા વાનિયા, ક્યાંથી જન્મે તો દાણ રોટી ।
 કે તે તે દાન કરી આપ્યું અમલણ, ક્યાંથી હહે તું તો ઘેર જોટી ।-
 કે તે તે કથિર સોનારને આપ્યું, ક્યાંથી પહેરે તું તો કનક ટોટી ।-
 પુણ્યથી રિદ્ધિ છે, પુણ્યથી સિદ્ધિ છે, પુણ્યથી પહેરશે ડગલો ડોટી;
 ભણે નરસૈયો તું, પુણ્ય કર પ્રાણિયા, પુણ્યથી પામશે પદવી મોટી ।-

ભરો ના કોઈ ભણી બેઈ, કોઈ જતાં બાઈડી જોઈ
 તમારા દિલને આશ્રય સાગરમાં ઉભાવનારી સચિત્ર
 રસમય કરુણાજનક કહાણી

લાલ દીવો

અથવા

ભાગ્યહિન ભામિની.

કૌમલ છ આના.

હાર માળાના પ્રભાતીઆ

૫૫

હરિ તું ક્યાળ હું દીન હામોદરા, જુઓ દીનાનાથ હૃદયે વિચારી;
 ચરણ શરણ આગ્યે, કૃપા નાથજી, કરતી સંભાળ જોપાળ મારી—
 દેવના દેવ સુણ દેવકી નંદન, ભક્તપાળક એવું મિરદ તારું;
 એમ જાણી ધો તમ કરો વિકૃષ્ટા, અવર અદ્યપ નહિ કાંઈ મારું—
 દુષ્ટ ભાવે કરી પૂનના તારી તેં, તેને જમફૂતનો ભય નિવારી;
 મામિકા માંમ કીર્તન કરી જોધરી, તું વિના કાણ તારે મોરારી—
 જો મારા કર્મને ભૂલીશ તું જુધરા, પતિત પાવન તારું મિરદ ભારું;
 છોડતાં તો તું નહિ છૂટે સામળા, છોડતાં તારું ઉપહાસ્ય થારું—
 દ્રૌપદીને તેં પટકૂલ પૂરિયાં, થાપિઓ મુવ અવિચળ આગે;
 દાસ નરસૈયો તુંજને બાજે જાયે, રાખ શણું નહિ તો લાજ લાગે—

૫૬

અમન અમુદ તારું મન ચૌદિશ ભમે, પ્રીતની રીત તું શું રે જાણે;
 પ્રિત વિના તું વિપરીત મુખ જોયરે, એમ અમન તું પ્રેમ આણે—
 વિશ્વ આપક પાળક છે શ્રી હરિ, તે રઘુનાથને તું શું રે જાણે;
 વેદ મેતિ કહે નરદ શાસ્ત્ર સદા જપે, જો હરિ જોખીકા કેમકે આણે—
 જો રઘુવીર રઘુવીર કહાવે સદા, હશરથ વીર રઘુનાથ કહાવે;
 અણગમે છે સર્વથી, સર્વ મધ્યે સદા, તે અદ્યપ બુદ્ધિને ઘટ કેમ આવે—

અહપમતિ ઓયરે, જન્મ વૃથા કરે, હરિજન વિના હરિ હાથ નાથે;
ભણે નરસૈયા હું અસત્ય નવ ઓચરે, લીન થયા વિના હરિ કેમ આવે—

૫૭

જગો જગો જદુપતિ રજની વિહાણી, અવેળણવડાં મુને બિહાણેરે;
અરણ્ય ઉદે થયો હરણિયો આથમ્યો, તોય તુને દયા ન આવેરે—જા.
વસોણાં વસોવાયે વેદ ભણાને, ભામનીઓ ભરે પાણીરે;
આવી શક્યા નહીં શ્રી હરિ મારા શકે કાણે આપ્યા તાણીરે—જા.
કુંભમણી મુચુકુંદ થડી રે, નિદ્રા અધિક તુને વાધીરે;
જદુપતિ દીન હું કંઈ નવ જાણું, તારય તારમ નરસૈયો અપશામીરે—

૫૮

શકે ખત વાંચતાં હું રે ખખાર્યો, તેણે ચઢી શું રીસ રે;
આવો આસિંગન દીને મહાર વહાલા, ત્યારે હસી આ જગદીશરે—
સલા સર્વ કો જેમ સાંભળે, એવું હસીયા નાથરે;
લ્યો મહેતાજી લ્યો મહેતાજી, એવી બોલ્યા વાતરે—શકે ખત.
અમારે તમારે અંતર શાનો, હું તો દાસનો દાસરે,
અંગણી મુખમાં ધરી નરસૈયે, ત્યારે વહારે આવ્યા અવિનાશરે—શ.
દઢ ભઠિત દીડી આસાનથી ઉડ્યા, આલ્ય આ અવિનાશરે;
અરણ્ય ચક્રાબા, હાર લઈ આવ્યા, ગિરિધર કુંજ વિલાસરે—શકે ખત.
નરસૈયા એ સ્વામી અંતર જામી, ધણી આરત જાણી નાથેરે;
સાક્ષાત સ્વરૂપ પ્રગટ્યા અંતરયામી, બેટ્યા હરિજન સાથેરે—શકે ખત.

૫૯

જ્યારથી મહાદેવે મુજ પર કૃપા કરી, તે દિનતો મેં લક્ષ્મીનાથ ગાયો;
આમેરા વેળાએ લાજ જાતી હતી, ગરૂડે ચઢી તું તરત પાથો—જા.

ભાગળ ભાગીએ રાય દામોદરો, લિલો જનનાથ દેવાધિ દેવા;
એ મંડળિક મદભયો ઓયરે, જાણે નરસૈંભાની જૂડી સેવા—ભો.
ભકત પાળક કયાળ તું સામળો, મારે તો પુરણ પ્રીત તારી;
નાગર સાથ નવલ નેહ દાખવો, અકળ અરિત તારાં મોરારી—ભો.
ને મારે નરહરિ નામ હૃદયે વરયું, પતિત પાવન તારું (અરદ કહાવો;
શ્રાદધી મળતે મૂકાવ્યો શ્રી હરિ, તેમ નરસૈંયાને મૂકાવો—ભો.

કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કેશવા શ્રી હરિ, હું અનાથ તું નાથ કહીએ;
હાર કાળે મને રામજી પરભવે, શામળા શરણુ કાને જપ્તએ—કૃષ્ણ.
હું શરણુ અવિયો. સંસારને પરહરી તો પ્રભુ કાં પેર પેર પીડે;
અંતરગત અવિસોડાને શામળા, તું વિના હૃદયશું કોણુ બીડે—કૃષ્ણ.
મંડળિક મુજપર કોપ બણો કરે, તે મારું દુઃખ તું શે ન જાણે;
જાણે નરસૈંયો પ્રભુ પ્રીતી તોડતાં, લાજ જાશે અસ્થા તારી વહાણે—

મોગરા મળે શું મોહિ રહ્યો મોહના, હાર આપો જશ ખ્યાત વાધે;
કહેશે નાગરો કોહનું નામ આતો હતો, કૃષ્ણ વૃજને કામ નહિ આરોધે—
સારી પંડિતતણુ લોક સર્વે મળ્યા, સહાય કરશે તેની પાસ થાશે;
મૃત્યુના ભય ધકી નરસૈંયો નવ મિયે, પશુ તારો જશ જગદાસ જાશે—
રજની તો વીલી મધ, રાત થોડી રહી, જોત તો અંખી થઈ ગઈ દીવાની;
કેશવા કંઠ્યા સાળ અળગી કરો, પ્રેમે આરોપો નરસૈંની કમાણી—

તું કર્યો હાકરો હું કર્યો આકરો, કર્મના લેખ છું ત્યા ન જાયો;
 મંડળિક હાર માટે મને બહુ દમે, હરિ વિના હારદ કોને કહેવાયે-તું.
 કોઈ કહે લાંપટ કોઈ કહે ભોળિયો, કોઈ કહે તાલ કૂટિયોજ ખોટો;
 સાર કરે શ્રી હરિ, દીન જાણી કરી, હાર આપો તો કહું નાથ મોટો-
 મુજને વહેવાઈએ ધણું વજોવિયો, ઉજ્જોલક મૂડી ઉપહાસ કીધું;
 મેમ તે મોકલી ગૃહ તાણી નાંખ્યું હરિ, આપણો જાણીને માન દીધું-
 બ્યારથી મહાદેવે મુજપર કૃપા કરી, તે દિનતો મેં લક્ષ્મીનાથ ગાયો;
 મામેરા વેળાએ લાજ જાતી હતી, ગરૂં મહી તું નરત ધાયો-તું.
 મારી પામ સુંદરી હાથ કંઠે ધરી, કેશવા કીર્તન એમ ન હોયો;
 અણુદ્દીમાં લોકડાં અસત્ય વાણી વહે, તુંજ વિના માહડું નહીંરે જાયો-
 હીરની હોરીએ હાર ગુથો હરિ, દામોદરરાય મારે કંઠે ધાલો;
 વહાણું વાશે ત્યારે દાખને માનજી, દયા કરીને મનેહાર આસો-તું.
 સ્વેદ મંદ્રે મને સર્વ સાચો કહે, પુત્રીનું મામેરું જેમ કીધું;
 નાગરી ન્યાતમાં નામ વધારિયું, નરસંવાને અબેદાન દીધું-તું.

હારને કાજ શું હું કરે કામળા, જામવાને તારી પાસ આગ્યો;
 રાધિકાની સંજો બેઠો વાતો કરે, કેહેરે વૈકુંઠથી તું શું રે લાગ્યો-હાર.
 તારું નામ વિશંકર ધ્યુનું તે વરાસિયે, નંદગા હાકરો હાથ પીતો;
 હોડતો કામળા હાથમાં આકરી, ગાવડી ચાર તો વન રહેતો-હાર.
 માત તું, તાત તું, માત તું ભૂધરા, તું વિના હુખ તે કોને રહીએ;
 બણે નરસંથો તારા ગુણ ગાઇ જીવીએ, એકલા જીતજ કેમ રહીએ-

હાર કાજે શું વિશંખ કરવો બણો, નહિજ કોસ્તુખ વિદુમ માળા;
 ઉન્નવળ પુષ્પને સૂવનો તાંતણો, તેને શું મોહિ રહ્યો નંદલાલા-હાર.
 જાયને મૂકાને નીચને અનુસર્યો, જોષ નહિ જાદવા જાત દાસી;
 રાગની દિકરી રૂકમણી પરહરી, કુખડી મદિરનો ધયોરે વાસી-હાર.
 રત્ન શુંજ વચે જોદ નહીં લૂપરા, સાવર છીલરાં સમ વખાણો;
 મંડળિક હારને કાજ મને પરભવે, દોહલાં દાસનાં શે ન જાણે-હાર.
 ભોક કૌતુક જુએ, લાજ તારી ખુએ, સુખે શું સુતો દેવાધિદેવા;
 કેશવા માળા કંઠેથી ઉતારિયે, પ્રેમે શણગાર નરસૈની ઓવા-હાર.

આખ્ય રે હાર વસુદેવ સત્ત વિઠુલા, વિવિધ વિચારતાં વાર લાગે;
 લોકના વચન અવિભોક તું શામળા, નાથ નિદ્રા તજી શે ન જાગે ?-
 દીનખંધુતણું ગિરદ હરિતું સુણ્યું, એમ જોડે સત્ય વેદ વાણી;
 કરમ તારાં રમે આજ સંભારતો, રાખ્ય હું વિપ્રને રંકે જાણી-આ.
 કૃપણપણું તું મૂક કમળાપતિ, જગપતિ જગ ઉપહાસ ધારો;
 મોહના મંડળિકડો નરસૈને મારશે, હાર આપો જગ ખ્યાત થાશે—

આખ્યની હાર વગદેવ નંદન, આજ અનાજ તુંને લાજ થોડી;
 કંસના લય થકી નાશી ગોકુળ ગયો, રહ્યો આહીરશું પ્રીત જોડી—
 સ્વાસ્થ માટે મા આપ તેં પરા કર્યાં, સુર અસુર મુનિ સર્વ જોતાં;
 કંસનો વધ કર્યો અર્થ તારો સર્યો, ગોપીમન મૂકીયાં વને રોતાં—
 ઘણિ કરતાં આહીરનો નવ થયો, તો મુને હાર તું કેમ આપે;
 જાણે નરસૈયો હવે રજની, થોડી રહી, આખ્ય તરકર હસી કાં સંતાપે—

હડને શામળા મૂકી મનના આમળા, બોલે નહીં શા અભિમાન મારે;
આપીએ હાર કે પ્રગટ હવણી કરે, જે કામ કાધું અંતીવટ ધારે—
અણુવરી નાર તેં બોગવી બૂધરા, પરણતાં ગરથ શું નહોતો તારે;
હારને વાર થઈ હાર ભાગી મયો, શું કહિયે નાથજી વારે વારે—
કળિયુગ મારે કલકે જે ભાગશે, વૈષ્ણવની ગત તે કોણ માશે;
બાણે નરસૈયો જ્યારે હું હજીવો પડ્યો, તારું કીર્તન જશ પ્રાણ માશે—

પ્રાણ હાકારને વિનવું વિકૃષ્ટા, કંથ કમળા તણા મન વિચાર;
દ્રોપદી લાજને કાળ આવ્યા હરિ, તેમ દુઃખ પામે ઘણું દાસ તર—
પ્રગટ થયું નામ જૂતળ વિષે ભુધરા, નરસૈયા નાથ એવું ચિરદ કહાવે;
સેવકનું સંકટ ટાળીએ ત્રિમા, તો તું નાથજી ભક્તોરે ભારે—કા.
લોક દેખે સહ કૌતુક થાયે બહુ, મંડળિક મદ ભર્યો કૃડ બોલે;
નરસૈયા સ્વામી નિત્ય દાતા મદા, શામળા સમોવડ નહિ કો તોલે—

તને રાહો રહી રાધિકા રંગ સામ્યો ધણો, ગમિયા રજની રહીરે થોડી;
નંદના નંદન તું જ્ઞાને આજસ કરે, નાગરા સાથે શું પ્રીત તોડી—
ભાળ કપાળિયો, કામ પ્રજાળિયો, હંધર પદ પામિયો, ઉમિયારે સ્વામી;
શામળા તુજને ભોક લપટ કહે, થયો વ્યભિચારી કાનુકા કામી—
હઠ કરે તે શું હઠ કીજીએ શામળા, ત્રુટશે સ્નેહ ત્રિકમ તાંતણે;
બાણે નરસૈયો અવધ સૌ પહી ગઈ, મંડળિક મારશે મુજને વહણે—

જો તારા ચરણ ચરણને અનુસરે દેવા, તે જનને તુજ સરીખા કીધા;
 ભોમવે ભોગ સંભારતો શામળા, વિષય રસ સેવતાં કાર્ય સિદ્ધ્યાં-દેવા.
 જોતાં જનકનાં કર્મ શાં કેશવા, રાજ રિદ્ધ વિદ્યસતો નરક વામ્બો;
 નામ પ્રતાપથી જમપતિ જીતીઓ, અન્નમિત્ર તારુ અભે પદ પામ્યો-દેવા.
 ભક્ત વાહાણા સદા દાસનાં દુઃખ હરો, નિશ્ચે વાયક એવાં વેદ બોલો;
 અંબરીખ દાસથી કોધી રુખિરાજ રઝળિયો, તો મંડળિક તારે શાજ તોલો.
 તાહરો ચરણને જે કોઇ અનુસરે, તે તો વેંકુટથી અધિક હોયે;
 ઈંદ્રાદિક બ્રહ્માદિક શંકર સેવતા, તાહરો પાર ન જાણે કોયે-દેવા.
 ઈંદ્ર અહલ્યા થકી મલા દુઃખ પામિયો, સહજ ભગ તન થયાં તને સંભારે;
 સજ્જા કરની હવે સાધુ સંતાપતો, નરસૈયાને નાથ કાં વિસારે-દેવા.

કૃષ્ણ કૃપાળ કરુણાનિધિ કેશવા, હું અનાયતો નાથ કહીએ;
 જ્યોતિ ભોળો એને મર્મ મનમાં વસ્યા સ્થામ વિના શર્ણુ કોને જઇએ-કૃ.
 સગાં સરવે મળી, ન્યાત નામર તણી, કૌતુક જોવાની પેર કીધી;
 ઉજ્જવળ મેધ તેં મોકલ્યો શ્રી હરિ, હાજ વેળા આવી આજ્ઞા દીધી-કૃ.
 મને અપજ્ઞ તો તને અપજ્ઞ થશે, મને જજ તો તારો જજ વાધે;
 હારને કાજ શું હઠ કરે શ્રીહરિ, એવડો અનર્થ શીદ રે સાધે-કૃ.
 મંડળિકરાય જે સુજને મારશે, તેમાં તો તાહરું પદ જણાશે;
 મૃત્યુને ભયે નરસૈયો બિહતો નથી, ભક્ત વત્સલ તારું બિરદ બાશે-કૃ.

ભક્તના ધંધ ઘડે વિશ્વ સૌ કો કહે, કામવા કેસ તે દાન કર્યા,
 વિશ્વ સુધામાને નવનિધ મોકલી, વિદુરને થકિર વાસો વસ્યા-મહત.

કૃષ્ણ કૃપાળ કૃષ્ણ ચયા શ્રીહરિ, બકતની ભીડ જાણે ગોપાળ;
નાશી કરીને ગીરિ મધ્યે બધી રજા, કાળમવન નોયે શિશુપાળ-બકત.
બરાસંધ કંસ કેશી નરકા સુર, તેહ તણારે અહંકાર મોડયા;
અધાસુર બકાસુર વેર આવે કરી, તે તણા તનના બંધ-છોડયા-બકત.
આવે કભાવે જોણે આરાધિયો, ગર્ભ નિવાસ નહિ આવે વળતો;
બણે નરસૈયો હુંદીન ચમ વરણુ, રાખ્યરે રાખ્ય મુને બાપ બળતો-બકત.

૭૩

કાજ પડ્યું કેશવા વલવલું વિકૃત્તા, બેડ કરજોડીને માન માયું;
આવ તું ધસમસી નાશ નિદ્રા-કેશી, હઠ આળસ તણ શે ન જાયું ?-કા.
તાણ કરતાં બહુ હોણ ચાશે અલ્યા, હઠ કરતાં હલકાર્થ ચાશે;
કપટની પ્રીતે તો બાર ભાગી જશે, દીન બંધુ તારું ખિરદ જશે.-કા.
સરણ આવે તેનું સંકટ તું ખુએ, વેદ સમૃત વદે રે વાણી,
તે ખિરદ તાંડે જાય છે ત્રિકમા, રાખ્ય નરસૈયાને દીન જાણી-કા.

૭૪

સાર કર સાર કર શામળા આહરી સનમુખ થઇને જોની આજ;
નાગર બ્યારે હઠ કરી બોલશે, રાખે નહીં ત્રિકમા તારી લાજ.-સાર
ગોકુળમારે તું માળ ખાતો ફરે, નવનીત આહીરનાં લેતો ચોરી;
ચંચળ ચોર તું મુખ નથી બોલતો, હજુ અમો લાજ રાખુંજ તારી.-સાર
બહુ પેર ગોપીએ લાડ લડાવિયો, અંન આહીરનું જોતો આખી;
નટવાની પેર તું નટ્ય લીલા કરે, તે નરસૈયો રહે ઘેરે સાખી.-સાર.

૭૫

હારને કાળે યું હઠ કરે આવજ, બોલતો શે નથી મુને માટે;
રાવ મંડળિક પ્રતિત કાચુ પ્રભુ, પુખ્તને પ્રાર્થુ સીસ સાટે.-કા.

પૂછવું હોય તો પૂછ તું નારીને, લે કાંઈ મૂલ એકું જે તારે;
લોક સરવે સમું કંઈ શણગારને, મું કહું શામળા વારે વારે-હાર
ફળિયુમ માંહે પ્રતિત નહિ લોકને, હાર નહિ આપો તો કાણ ધારે;
કહે નરસૈયાને હાર આપ્યો નહિ, ચૌદ લોકો ગુણ તારા કયમ ગારે-હાર.

૭૬

મારે તો તહારા નામનો આશરો, તું વિના સાહે કાણ કરે મારી.
દીનખંધુ તમે સદા રે દામોદરા, આ અવસર આવી લો ઉમારી.-મારે.
બક્તની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, નામ દયાળ તું મિરદ ધારી;
તારે સેવક કોટી છે શામળા, મારે તો એક છે આથ તારી.-મારે.
મંડળિક નાયને માન વાધ્યું ધણું, તે તમે ચિત્ત ધરો નાથ મારા;
બણે નરસૈયો ભૂતળમાં અવતરી, અહરનિશ યુગુક્તા ગાઉં તારા-મારે.

૭૭

દીન ખંધુ તમે હરિ દારિદ્ર મોચના, દાસને અનંત આશ તારી;
અનેક શત્રુ મળી મુજને પરમવે, નાથ વિના કાણ કરે સારે મારી.-હરિ.
તું નાથ અનાથનો સાખ સમૃત પૂરે, વાત વિસ્તારતાં વાર લાગે;
કૃત્ય તારા રખે આજ સંભારનો, હું મતિમંદ અજ્ઞાન અગે.-હરિ.
રંકની લાજ તું રાખ લક્ષ્મીવર, દુષ્ટ જયમ ત્યમ લવે લોક સદા;
તેની હાંશી ને મારું મોત છે, જેમ હરિ ગખશે તેમ રહ-હરિ
માન અપમાન માહારે નવ રહ્યું, ભૂપતિ ભોળવ્યો કામ કીળે;
રાખીએ નાથ અનાથને દુઃખથી, આશ અનંત તુજ નામ લીળે.-હરિ.
સદ વામુદેવના અંતર અવિલોક્ષીએ, પતિત પાવન એવું મિરદ તારું;
આપીએ હારઉમાર તું નરસૈને, આજ કચ્છા નહિ તો આજ કાકડું.-હરિ.

વિશ્વપાળક વિશ્વંશર કરું વિનતી, તુજ વિના દુઃખ ખીલું કોણ જાણે;
વિલપતાં વિલપતાં વહી મધ જામની, નાથ નિદ્રા તું શરે આણે.-વિશ્વ.
રાહી રહી રાધિકા કે પુત્રી ભીમકતણી, અંગના સંગમાં શૌર્ય મણે;
હઠ થકી સુર અસુર સૌ હારીઆ, તૂટશે સ્નેહ અતિથ તાણે.-વિશ્વ.
રાહી ચંદ્રાવળી કે મળી લલિતા સખી, કામવશ થઇને શુરે સુતો;
પુલના હારમાં એમ તું કાં કરે, પ્રાતઃ થયો ને રાયે વગૂતો.-વિશ્વ.
સાચ પાખે કોઇ રાયે ન શ્રીહરિ, જગત જીવનજી શે ન જાણે;
શીઘ્ર થઇ હાર નરસૈયાને આપીએ, રાડે ચઢ્યો મંડળિક રાણો.-વિશ્વ.

સ્વારથ જૂત ના હોવરે જુધરા, પરમ કરુણાનિધિ વેદ આયે;
આહના મુખથી મળને મૂકાવિયો, મરુડ તજીને જોપાળ ધાયે-સ્વા.
મરુડની ગતિ અતિ મંદ લહી માવજી, ચર્ણુ ધાયા ધણું સંકટ જાણી;
આપ નહિ પોહયીઆ ચક્ર સાં પાડવું, બેઠે ઓધારિયા કરુણા આણી.
હરિનામ જથ વાધીઓ ત્યાં થકી જામળા, સેવક સંકટ ટાળ્યુંરે મારે;
જણે નરસૈયો સહેલ વાતને કારણે, કરુણાસિંધુ ખિરદ જાને ડાટે.-સ્વા.

હયા આણુ દયાળજી શીઘ્ર સેવક તણી, તું રે મારો ધણી વિશ્વ જાણે;
મકટ મુજ નામ તે તુંજ થકી જામળા, કાં ન એ વિનતિ મન આણે-દયા.
મંત્ર તું જંત્ર ધ્યાન તું ધરણી ધરા, મંત્રી મોહન વિના નહિ રે ખીજે
હાર આપ્યા વિના લાજ કોહ કેમ રહે, દીન દેખી હરિ શે ન રીજે-દયા.
આજે કાંઈ વિચાર નેહ નહીં છૂટકો જો તમ ચરણ નીલાશ આપી,
નરસૈયાના સ્વામી જાન માગી કહું હાર આપી નાખો દુઃખ કાંપી-દયા.

પુષ્પથી સાર અનેક છે શામળા, મુજને હારનું દાન દીજો;
રંક રાધે લહી વાત દુઃસ્વભ કરી, કોની કેશવ હવે કેમ કરીજો.—પુષ્પથી
કાજ કરીયા વિના પ્રતિત નહી પુરુષને; પ્રીતની રીતનો આપી રે ભાસ;
સકળ સુરીનર કહે, અકળ કો નવ લહે, મારે તો તુજ વિના નહિરે આશ.
નામ પ્રતાપે પાપાણુ જળમાં તર્યા, પતિત ઓધારણુ નામ તારું;
નરસૈયાનું તું સંકટ હર શામળા, હાર આપે થાયે કાજ મારું.—પુષ્પથી

નંદના નંદન વાર લાગી ધણી, દુરિજન લોકને કાં હસાવે.
અપકિર્તિ આશે મારી ને તારી, વાત ચિત્તમાં તને શે ન લાજ આવે-નંદના.
પેર પેર પ્રણવું માન માગી કરી, કંઠણુ કાં થઈ રહ્યો કૃણુ કામી;
કપટ ભાવે ભળ્યો તોય તુજને હરિ, સાહે સંભારી કર સંત સ્વામી—નંદના.
કાણુ વેળા થઈ હાર આવ્યો નહી; સાંભળો શામળા વાત મારી;
નરસૈયામા સ્વામી મુજને તો દુઃખ નથી, લાજ નાશી જડુનાથ તારી—નંદના

શણુરે વરાંસિયો આજ કું વિઠૂલા, અવસર વળા ન આવ્યો કાજ;
કરુણાસિંધુ તને નિગમ નારદ ભણે, ભક્ત સંઘળા ને ભગાડી લાજ—ધણુ.
અલ્યા વાંક તારો નહીં, ગત મેં નવ લહી, ગાય મારી કહો મેં જોવાળ;
આહીરમાં રમી યુદ્ધિ સહુ નિર્ગમી, તે કોધે નહીં આપે પુષ્પમાળ.—ધણુ.
સંઘ સુનાર નહીં, જે શીખ સારી દીજો, હાર આપે દુઃખ મારું જામે;
દુરિજનનાં મુખ સ્વામ કર કેશવા, જે નરસૈયો તારી લીલા મારે—ધણુ.

પ્રીતની રીત ત્રૈલોક્યમાં સાર છે, શું કરું શામળા જે વિચારી;
 સાચું શુદ્ધ જગદીશ જાણો તમે, પ્રીતની રીત તો અટપટી ભારી-પ્રીત-
 શંકર સ્વામીએ દીન જાણી મને, હરિ ગુણ ગાવાની ટેવ પાડી;
 વિવિધ વિલાસ ગાયા મેં ગોવિંદના, ભક્તિભાવ બૂલ્યો શું હું અનાડી. પ્રી-
 તે દિનને મેં તો તુજને આરાધિયો, સાધિયો શુદ્ધ કરી મન સાથે;
 આજ વેળા પડી આવ હતાવળો, ભલામ્ બૂધરા કર રહીને માથે-પ્રીત.
 મારું તો બળ નથી, જાતું શું કહું કથી, તુજ થકી યાશે તેજ યાશે;
 બંધ નરસૈયો જે જીવ મારો જશે, વળતી ગુણ તાહરા કોણ ગાશે.-પ્રીત.

કાનકૂટ થયા શામળા શ્રીહરિ, લક્ષ્મીના નાથ કે નિદ્રા આવી;
 બિરદ મોટું ધણું પતિત પાવન તણું, શરણ આબો તેની બાંધ સાહવી.
 નિરદે નિદ્રા તણ તાર નિજ ભક્તને, તુ વિના માહરો કોણ સ્વામી;
 દુરિજન લોકને મન આનંદ વસે, અવર કોને કહું શીર નામી-અવણુ-
 પુષ્પની માળશું મન અટકી રહ્યું, વિદુષમણિ એ શું મન તારે;
 નરસૈયાઆ સ્વામિ વિલાંબ તેં બહુ કર્યો, હાર અરખ્યો નહીં કંઈ મારે-શ.

પ્રીતડી ગોઠડી કરી, તે શું નવ સાંભરે, ન્યૂન તારે મન થઈ રે આજ ?
 કાશળી કંચન તણી નર્તારે છોડવી, પુષ્પના હારનું મારે કાળ-પ્રીતડી.
 વૈષ્ણવ મારમે શામળા મેં તુજને બળ્યો, હવે કાં તજો મને કહાન;
 નહાર કાં થઈ પડ્યો, મંડળિક મદે ચઢ્યો, તોય તને નવ આવી સાન.
 મેલ મમતા હવે ફલના હારની, વારે લાગે ધણી વિશ્વનાથ;
 નરસૈયાઆ સ્વામી આશ તારી ધણી, અર્પિ અર્પ હવે કંઈ હાર-પ્રીતડી.

અલ્યા હાર હૈયે ધર્યો, દાસ કં વિસયો, કેમ મોટમ હૃદય મધે આણ્યો;
જહપાત જનપતિ જનપતિ શામળા, તારી મોટામ મેં તો ઠીક જાણ્યો.—અ.
હું તને જાણું રૂડી પેર જાણવા, કંચુકી પેહરીને તું રે નાયે;
ગોપીઓ સરવને તારે રમાડરી, પુષ્પના હારથી તે જહુ રે રાયે—અ.
જે તુજને બજે અહરથપણું તે તજે, જોગી થઇ વનમાં બીખ માગે;
બણે નરસૈયો મુને હાર આપો હરિ, નિર્લજ્જ આ કાજે તુને લાજ લાગે.

નિરદે સદા હરિ, દયા તેં તો નવધરી, પથપાન કરાવી પ્રતના પ્રાણ લીધા;
અળખા વ્યાકુળ કરી, તેહ ત્યાં થરથરી, કાલાવાલા તારા કોટિ કીધા.—નિ.
જનક સુતા સતિ, અંધુ લક્ષમણુ જતિ, વણુ અપરાધે તેં વન ભમાવ્યા;
દુષ્ટતા તેં કરી, તેહને પરહરી, દમન જહુ જહુ કરી તેને દમાવ્યા—અ.
માતનો વધ કર્યો તે તું દામોદરો, વિસરી કેમ જાય વાત કૂડી;
આપતાં દાન પાતાળે બલિ આંપીઓ, પેર પ્રભુએ ન હોય રૂડી—નિ.
જે તુને ધાય તેતું સરવશ જાય રે, જોગી થઇ વન વન બીખ માગે;
બણે નરસૈયો તું તો નિદેરે નરહરિ, જોયું વિચારી પાછે આગે—નિ.

હૃદયે અટપટા, નથી બેલતો લટપટા, લપટા લાજ તારી જાશે;
વૃજપતિ રંગમાં કેવળ ધટા કરે, તુજ વિના વાહરે તે કોણુ ધાશે—હૃદ.
હૃદ તું ચરવડી, શું બેડો હરખડી, માંઠ ધાઢી પડી મૂજ સાથે;
ખરદ પાલક હરિ, સાર કરજો ખરી નિર્મમે લાજ તો તૂંજ હાયે,—હૃદ.
જીવ મારો જગમગે, અંમ મારું કમમગે; ડગમગે નેમ જોવાને રૂપ.
નરસૈયો રંગમગે, લોક સહુ ચગમગે. કોપીઓ મંડળિક ફૂલ ભૂપ—હૃદ.

ફેલ મુઠની પરા, મેલ તે બહુ કરા, ગોપીને રીઝવી બહુરે સંતાપ્યા.
માતને દુભવી તાતને વીસરી, બોલને કાનુડા નરસેને શાં મુખ આપ્યાં—૬૬.

૯૦

બોલ્યને સામળા, આવડા શા આમળા, કામલામાં મન કેવ રાખે,
કોટિ બહાંડ તુજ માંથે બાહુ બળા આજ મુને હાયથી ક્યાં ફેંકી, નાંખે-બો
પ્રત્યાદ ઉગારીઓ, ક્રુવને પહોંચાડીઓ, બલીને કીધો પાતાલ જૂપ;
હવણાં મું હારિઓ કોણે તુને વારીઓ; નારીઓ મોહિ રહી નીજરૂપ.
અલ્યા મૂકયર મરકડા, ફેમટ ફરડા, હરકડા મૂકય વાઈરે વહાલા;
નરસેયા વિના તને આમ કોણુ પ્રીછવે, નગણા ન થઈએ મારા નંદલાલા-ઓ.

૯૧

ડગડગે કહાન તારું મન ચોદિશ ભમે, જાણે મને નામર કંઈક આપે
નામ લક્ષ્મીવરા કરે લાલચ સદા, રંકને રાય ક્યાં સંતાપે—ડગડગે.
તાંદલા લઈ રિદ્ધ વિપ્રને મોકલી, જીવન કીધું વેકુંડ સમું;
માહરે તો દાન તો માન છે તાહરું, નિત્ય પ્રીત ગુણુ ગાઈ રમું—ડગડગે.
મન મોટું કરી કાર મુજ કંઠે ધરી, હરખીને હરિ મારા રે આવો;
જાણે નરસેયો રજની સહ વહી મઈ, દુષ્ટને હાયથી મને મૂકાવો.—ડગડગે.

૯૨

દેવા ટેવ તુજને સદા દીન પ્રતિ પાળવા, કંથ કમળા રહો સંત સામો;
લાખો પાળે તેના દોષ શો માનીઓ, હાય જખણો વળે મુખ સામો.
કામધેનુ કૃષ્ણુ કોડ કરતાં રહ્યાં, ગોપીનાં ગોરસ ગોરી પીધાં;
સુખરીના બેરમાં સ્વાદ ઝાઝો જડ્યો, મુનિતણા વૃંદનાં માન લીધાં—દેવા.
દ્રોપદી કેરી લાબને કારણે, હારિકાંથી ધર્યો એક આસે;
પ્રાંચ પાંડવ તણી લાંચ નોહતી બડી, દુત થઈને ગયો દુષ્ટ પાસે.—દેવા.

જાપતું નોતરું ભાવ વિશ્વ પરદુરું, પ્રેમનો પારખું પરમ ડાલો;
 ભક્તની ઝુંપડી ભક્ત જિંચી કરી, ભાજીને ભોજને તું ધરાયો-દેવા.
 બિરદ તારું બહુ વિશ્વ જાણે સહુ, ના ચળે નાચજી વેદ વાણી;
 નરસૈયા રંકને ઝંખના તાહરી, આપ અલખેલડા દીન જાણી-દેવા.

૯૩

મારો ઠાકોર શ્રી દામોદર મારી સાર કીધી સંભાળીરે;
 અંતર નવ રાખ્યો મન સાથે, હાર આપ્યો ઉતારીરે—મારો.
 રમ ઝમ કરતાં હરિ પધાર્યા, આપ્યો દાસને હાર રે;
 સખી સહકા હરિને વધાવે, બોલે જે જે કાર રે—મારો.
 શ્રી મુખ બેલે દામોદરજી, ધન ધન વૈષ્ણવ જાતરે;
 અંતઃકરણનો સાક્ષી મારો, વેચાઈ તારે હાથરે—મારો.
 શિવ સનકાદિક નારદ ચારદ, દેવતા તેત્રીસ કોડરે;
 અંતરીક્ષ રહીને જે જે બોલે, નરસૈયો જીત્યો હોડરે—મારો.

૯૪

કૃષ્ણ-પ્રાણપે મને વૈષ્ણવ વાહલા, હરનિશ તેને ગાઉરે;
 તપ તીરથ વૈકુંઠ પદ મૂકી, મારા ભક્ત બોલાવે ત્યાં જાઉરે.—પ્રાણપે.
 અંબરીષ રાજા મને અતિ ધણો વહાલો, દુર્વાસા માન ભંગ કીધુરે;
 મેં મારું અભિમાન તજીને, ચક્રદર્શન વાળી લીધુરે.—પ્રાણપે.
 મળને માટે મરુડે ચઢી પળિયો, હરિજનની મુખ લેવારે;
 ઉચ ને નીચ હું તો કંઈ નવ જાણું, મને ભજે તે મુજ જેવારે.—પ્રા.
 હાલજી અર્ધાંગના મારી, પણ મારા સંતની દાસીરે;
 અડસઠ તીરથ મારા સંતને મરજે, કોટિ ગંગા કોટિ કાશીરે
 સંત આલે ત્યાં હું આંગળ ચાંડું, ને સંત મુજે તો હું જાણુરે.—પ્રા.

મારા સંતની નિંદા કરે તેની, છૂડી સઘળ કાપુરે.-પ્રા.
 મારારે બાંધ્યા વૈષ્ણવ છોડે, વૈષ્ણવ બાંધ્યાં મેં નવ છૂટે રે;
 એકવાર વૈષ્ણવ મને બાંધે તો, તે બાંધન મેં નવ તૂટે રે-પ્રા.
 મેસી ગામ ત્યાં હું ઉભો ઉભો સાંભળું, ઉભા ગામ ત્યાં હું નાચુરે;
 હું તો વૈષ્ણવથી ક્ષણ નહીં અળગો, બણે નરસૈયો એ સાચુરે.-પ્રા.

કૃષ્ણ-

૬૫

ધન્ય તું ધન્ય તું એમ કહે શ્રીહરિ, નરસૈયા તું મારો ભક્ત સાચો;
 મેલી પુરુષપણું સખી રૂપે યદ્ય રહ્યો, તાહરા પ્રેમથી હું રે રાગ્યો-ધ.
 તૂજને મૂઝમાં મેઢ નહીં નાગરા, માનજે એ મારી વેદ વાણી;
 હજારે જોને તને પ્રતિત ન ઉપજે, મેં તને મોકલ્યું ટાહું પાણી-ધ.
 મામેશ મોકલ્યું તે કેમ વિસર્યું, આપીઓ હાર પ્રત્યક્ષ ભૂપ;
 ત્રિભુવનમાં તુજ સમો કો નહીં નાગરા, તાહરું માહરું એક છે રૂપ.-ધ.
 તારો અક્ષર જે ગાયને સાંભળે, તે કુલ સહિત પવિત્ર થાય;
 બણે નરસૈયો મીઠી બોલી શું રીઝવે, કરજોડી કૃષ્ણજી સમ ખાય-ધ.

૯૬

તું તારા બીઈ સાંકાંમું જોજે શામળા, ન જોઈશ કરણી હમારી રે;
 હીરણ્યા કશીપુને હાથે હણીયો, માસી પુતના મારી રે.
 પ્રહલાદ કારણુ સ્તંભમાં વશીયા, પ્રગટયા દેવ મોરારી રે.-તું.
 લાખા ગ્રેહમાં જેમ પાંડવ ઉગાર્યા, અહાંડ જગાળા બ્યાપી રે;
 અર્ધ વચને ગજ ગુણિકા તારી, જયદેવને પદ્મિનિ આપી રે.
 દુષ્ટ સભામાં જેમ ચીરજ પુર્ણા, લાજ પંચાળીની પાળી રે;
 તેલ કદા જેમ શીતળ છીધી, વેળા સુખન્વાની વાળી રે-તું.
 ક્રપિથર જેમ અહલ્યા આપી, અક્ષ સલ્યા થય મારી રે;

તે પશુ તારે ચરણે રહુવર, થઇ અનોખમ નારી રે.—તું. —
 મીરાબાઈનાં વિષ્ણુ અમૃત કીધાં, વિદુરની આરોગ્યા ભાણ રે,
 સવરીના તમે ખોરજ પ્રાપ્યા, તેની પ્રીતે થયાં રાણ રે.—તું.
 અનેક ભક્ત આગે ઉમાચાં, સહાય થયા મોરારી રે;
 નરસિંહાચા સ્વામી લક્ષ્મીવર, મોટી ઓથ તમારી રે.—તું.

૯૭

વર્ણના ધર્મ તે, કર્મ કરવા ટળ્યાં, મર્મ જાણ્યો ત્યારે ભર્મ બાળ્યો;
 શ્રી રાહિકા કૃષ્ણ, ભજ સચ્ચિદાનંદને, તેથી નથી કોઈ ધર્મ આધો—વ.
 મનુષ્યને કર્મ કરવાં ઘટે જ્યાં લગી, ત્યાં લગી ભક્તિનો ભેદ અજાણ્યો;
 ભાવે ગોવિંદમાં, ભજન ભેદી રહો, એક ઉપાસના જઈને વળગો—વ.
 જાગને જોગ જાગન નરથી ટળ્યા, જૂખ વેડી સીદ વ્રત કરતો;
 તીર્થની સોચના, મેલ મનથી પરી, દેહ દમીને કાં જાંજલ કરતો—વ.
 સકલ સાધનનું, શ્રીહરી નામ છે, પાર પામ્યા કોઈ સંત પૂરા;
 શાસ્ત્રીરૂપી એ સમુદ્ર તરે જોટલા, જાલ કાપી ગયા જન શૂરા.—વ.
 મારે તો આશરો, એક હરિ નામનો, છેક આવ્યો હવે ક્યારે જઈએ;
 બાણુ નરસિંહો એ, નામને આશરે, નામને મૂર્તિમાં લીન થઈએ.—વ.

દ્રોપદીની પ્રાર્થના.

૯૮

હારકાના વાસીરે, અવસરે આવજોરે, રાણી રુકમિણિકેરા કંથ;
 દુષ્ટદુર્યોધનરે, લાગ્યો મને પીઠવારે, પ્રભુ મારા ચોદશ ન્યાણું પંથ—ટેક.
 સોહ તાણીને રે, શુરે સુતો શામળારે, આજસ મોડીને ઉડો આજ;
 લક્ષ્મીજી તાળાંસેરે, પાવન તારાં પાવણારે અમર મેઢેર કરો મહારાજ દા.
 ગ્રાહ થકારે, મજ મૂઠાવિથો રે, કીધી તમે સુધન્વાની સહાય;
 નરસિંહરે રે હિરણ્યકશિપુ હણ્યોરે, પ્રહલાદ ઉમાચો લાગ્યો પામ—દા.

છપનકોડ રે જાદવ તાહરે રે, સાથ ખળિખર સૂરીઆ ખાવડ
કાળીનામ નાથોરે જરાસંધ છતિયોરે, તે ખળ ક્યાં મધુ મારા નાથ.-છા.
વસમી વેળામારે, વહારે ચડો ચિત્તુદારે, ધાળે તમે છત્રપતી નિરધાર;
અસવારી કરજોરે, ગરુડની ઉપરે રે, નરસેયો બિનવે વારંવાર.-છા.

ગિરિ તળાટીને કુંડ દામોદર, ત્યાં મેહેતાજી નહાવા જાય;
દેહ વરણમાં દેહ હરિભક્તી, તે પ્રેમ ધરિને લાગ્યા પાય.-ગિરિ.
કરજોડીને પ્રાર્થના કીધી, વિનતિવચાં બહુ વદ્યારે વચન;
મહાંત પુરુષ અમારી અરજ એટલી, અમારે આંગણે કરોરે હીરતન.-ગિરિ.
પ્રેમ પદારથ અમો પામિયે, વામિયે જન્મ મરણ જન્મજન;
કરજોડતામાં કરુણા ઉપજી, મેહેતાજી વૈષ્ણવ પરમ દયાળ.-ગિરિ.
પદ્માપદ્મી ત્યાં નહિ પરમેશ્વર, સમ દષ્ટિને સર્વ સમાન;
ગૌમુત્ર તુલસી વૃક્ષ કરી લીપળે, એવું વૈષ્ણવે આપ્યું વાકદાન.-ગિરિ.
મેહેતાજી નિશ્ચાએ આગ્યા, લાગ્યા પ્રસાદ ને કર્યો આચ્છવ;
ભોર થયા દાગિ બજન કીધું, સંતોષ પામ્યા સહ વૈષ્ણવ.-ગિરિ.
ધેર પધાર્યા હરિ જગ્ગ માતા, વા'તા તાળને સંખ મૃદંગ;
હસિ હસિ નાગર તાળિયો લે છે, આ શારે આદ્યજના દંગ.-ગિરિ.
ગૌન મહાંત મેહેતાજી આલ્યા, અધવધરાને શો ઉત્તર દેડ;
જાગ્યા ભોલ નરનારી પૂછે, મેહેતાજી તમે એવા શું ?-ગિરિ.
નાત ન જાણો ને જાત ન જાણો, ન જાણો કાંઈ વિવેક વિચાર;
કરજોડીને કહે નરસેયો, વૈષ્ણવતણો અને છે આધાર.-ગિરિ.

જેવો ને તેવો રે તમારે, પાલનડે અધિ;
અણુજોતો હું તો તમારો, વધાવી લીધો.-જે.

અણતેડાયો આણું રે. હું તો તાણ્યો નવ તૂટું;
 તમારા પ્રેમની સાંકળીએ બાંધ્યો, છોડ્યો ન છૂટું. જે.
 રમાડ્યો રમું રે, તમારો જમાડ્યો જમું;
 તમારે સમુરે સબળી, બીજું નવ અમારે સમું. જે.
 હુંકારે આધો જાણું, તમારે હુંકારે રાચું;
 નરસૈયો જહાં માન કરે, સાં પ્રેમ ધરી નાચું. જે.

૧૦૧

ધેલા મન ગોવિંદને માનીરે, ધેલા માની ગોવિંદ માનીરે. ધેલા મન. ટેક-
 શુકલ તીર્થને ઉમરે રે, આલ્યાં જમણે હાથ;
 આલ્યાં હસે તો પામશેરે, નહિ આવે તારી રે સાથ;
 મવાય તો ગોવિંદ - માળેરે, પવાય તો પાછને પીળેરે. ધેલા મન.
 આઓ પીઓ ધન વાવરે રે, પહેરે કપડા સાર;
 પ્રાણી તે સરખો આત્મા રે, નહિ મળે વારો વાર. ધેલા મન.
 બીડ પડ્યા ભાગ્યા રે, નહિ મા ને બાપ;
 ચેતી શકે તો હારે ચેતળેરે, ફરી કશાય ન દેયરે જખાપ. ધેલા મન.
 ચોખ્ખી કરની ચાકરી રે, ખરા મહિનો ખાની;
 જ્ઞાન ખડમ લે હાથમાં રે, જમનો શિર લે ન ધાની. ધેલા મન.
 બાંધી શકો તો બાંધજો રે, પાણી પહેલી પાળ;
 છેલ્લે ક્યારે જળ વળ્યું રે, શુણ્ણ ગાયે નરસૈયો દયાળ. ધેલા મન.

૧૦૨

નંદના નંદશું, નેહ જોને નહીં, તેરે માનવ ખર માન તોલે;
 ભૂતળ ભાર કરવાને એ અવતરયા, પ્રેતની પેરે સંસાર ડોલે. નં.
 દુધીયદી ટળો, ભોમ તેના મળો, સિલા પડો તેના મુખ માથે;
 અવત જન તે તો જમજેવા જાણુયા, પ્રીત નહિ જેહને કૃષ્ણ સાથે. નં.

કાંતિ શ્રીકૃષ્ણની, જીમથી નવ ભણે, તેરે મુખે દેવરાય તાણું;
ભણે નરસૈયો જોણે, હરિને જાણ્યા નહીં, તેહતું કુટુંબ સદાય કાણું. નં.

૧૦૩

અધ્યા નામ પામ્યો, પણ રામને નર સલા, વૈષ્ણવપદ કેરું ખિરદ આણે;
પુત્ર વિનાં જોમ, ધર મધ્યે પારણું, વર વિના તે જોમ જન મહાણે. ૧
વ્યાધિની વેદના, રિશ્મની ના ટાળે, કાસો ગગનમાં મેઘ ગાળે;
હરિને જાણ્યા વિના, હરિ કેરો જન થયો, વાત પકવાનથી ભૂખન ભાળે.
તું એમ જાણે જો, હરિજન હું થયો, વિષ્ણુપદ માધ થયો ભકત ભવમાં;
કરણી તો કાગની. હોડ કરે હંસની, હંસને તો હસી કાહડે લવમાં. ૩
પિંડમાં પ્રભુ પણ, પ્રગટ પેળે નહીં, ફાકટ ભમે તે દૂર ભાળે;
અમણિત બ્રહ્મનું, ગણિત લેખું કરે દુષ્ટ ભાવે કરી માળ આણે. ૪
જો નિરાકારમાં જોહનું મન ગળે, બિન્ન સંસારની આંતિ ભાળે;
દાસ નરસૈયો કહે, તેને ચરણે નમું, જ્ઞાન વિજ્ઞાનની જોત જાળે. ૫

૧૦૪ રાગ ધોળ.

ધડપણ કેણે મોહ્યું, જાણ્યું જોમન રહે સૌ કાળ; ધડપણ. ટેક.
હમરા તો ડુંગરા થયારે, પાદર થયાં પરદેશ;
ગોળા તો ગંગા થયારે, અંગે ઉજળા થયા છે કેશ. ધડપણ૦
નહોતું જોહનું ને શીદ આવીયું, નહોતી જોહ તારી વાટ;
ધરમાંથી હળવા થયારે, એની ખૂણે ઢળાવોને ખાટ. ધડપણ૦
નાનપણે ભાવે લાડવારે, ધડપણે ભાવે શેવ;
રોજને રોજ જોહએ રાખડીરે, એવી બજારે ધડપણની ટેવ. ધડપણ૦
ખાતઃકાળે પ્રાણ માહારે, અન્ન વિના અકળાય;
ચરના કહે ચરતો નથીરે, તને મેથી રહેવાં શું થાય. ધડપણ૦

દીકરા તો જુજવાં ચ્યારે, વડુઓ દે છે માળ;
 દીકરીઓને જમાઈ લઈ ગ્યારે, હવે ધડપણના ચારે હાલ. ધડપણ
 નવ નાડો જુજવી પડીને, આવી પહોંચ્યો કાળ;
 ઐરાં છોકરાં ફટફટ કરેરે, નાનાં બાળક દે છે ગાળ. ધડપણ
 અંતકાળે વળી આવીઆરે, દીકરા પધાર્યા દાર;
 પાંસળાંએથી વાંસળારે, પછી છોડીને આપી બાર. ધડપણ
 એવું સાંભળી પ્રભુ બજેરે, સાંભરજો જગનાથ;
 પરક્રપકાર છીધે પામસૌરે, ગુણ ગાય નરસૌરો દાસ. ધડપણ

૧૦૫

સુખ દુઃખ મનમાં ન આણિયે, ઘટ સાથે રે ધડિયાં;
 ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથનાં જડિયાં. સુખ દુઃખ.
 નળ રાજ સરખો નર નહીં, જેની દમયંતી રાણી;
 અર્ધે વસ્ત્રે વનમાં મર્યાં, ન મળ્યાં અન્ન ને પાણી. સુખ દુઃખ.
 પાંચ પાંડવ સરખા બંધવા, જેને દ્રૌપદી રાણી;
 બાર વરસ વન ભોગવ્યાં, નયણે નિદ્રા ન આણી. સુખ દુઃખ.
 સીતા સરખી સતી નહીં, જેના રામજી સ્વામી;
 રાવણ તેને હરી ગયો, સતી મહા દુઃખ પામી; સુખ દુઃખ.
 રાવણ સરખો રાજયો, જેની મંદોદરી રાણી;
 દશ મરતક છેદાઈ ગયાં, બધી લંકા લુટાણી. સુખ દુઃખ.
 હરિશ્ચંદ્રરાય સતવાદિયો, તારાબોચન રાણી;
 તેને વિષતિ બહુ પડી, મર્યાં નિશ્ચયેર પાણી. સુખ દુઃખ.
 શિવજી સરખા સવા નહીં, જેની માર્વતી રાણી;
 ભોળવાયા બીલડી મળી, તપમાં પામી મહાણી. સુખ દુઃખ.

સર્વ દેવને જ્યારે બિડ પડી, સખરયા અંતરજામી;
બાવટ બાંગી બૂધરે, મહેતા નરસેને સ્વામી.

સુખ દુઃખ

૧૦૬

જામે જામેરે જુગદાધાર, જુમતે જમાડું,
જામળીઆ સરજનદાર, રંગ ભરી રમાડું.
પુરીઓ સુંદર સાર, કુર કપુરે વાસી;
સીરાવો સાકર દૂધ, હરીની હું દાસી.
મારે ધરે ધરી રહું હું, ધી ભરી છે વાઢી;
હું ઠાઠું રે મારો હાથ, જીવન જમાડી.
પીરમું પીરસુરે પોણી પાક, સુવાળી સેવું છે;
મારું મદિર જુઓ મહારાજ, જોવાને જોવું છે.
એસો એસો રે મદિર માંહે, છોમલીયાં છોડીને;
શું કરશે દુરિજન લોક, સુખમાં મોડીને.
મારે નહિ રે કોઇવું કામ, કામ તમારું છે;
મારે તમ પ્રતાપે સ્થામ, સરવે સારું છે.
પીયો પીયારે પૂર્ણાનંદ, જીવન જળ ભોટા;
સુખવાસે બીડી પાન, મજેરી મોટા.
નરસેયાના ઠાકોર ઠીક, મન મારું મોહું છે;
જામળીયો જાલુ મુજલુ, સામું જોયું છે.

જા.પી.

૧૦૭ (ચાળ)

જાગેરે જરોહાજીના જીવજી, વહાણેલાં વાયાં;
તમારે જોશીકે મારાં ચીર અંપાયા-જાગેરે.
પાસુરે મરડો તો વહાણ, ચીર લઉં તાપી.
સખરો સમાધી સેવેસે સાથે, જાવું છે પાણી-જાગેરે

પંખીડાં બોલેરે વહાલા, રજની રહી થોડી;
 સેજલડીથી ઉઠો વહાલા, આજસડાં મોડી-જગેરે
 સાદડી પાડું તો વહાલા ભોકડીઆં જાગે;
 અંથુડો મરકું તો પમના ધૂપરા ગાજે-જગેરે
 સામુડી જગેરે વેરણ, નથુદી જાગે,
 ઓ પેલી પાડોસણુને ઘેર, વસોણું વાગે.-જગેરે
 જોને જોવો આવ હોય તેને, તેવુંરે થાએ;
 નરસખયાયા રખૂમી વિના રખે વહાણુ વાએ.-જગેરે

ગોપી.

૧૦૮

જશોદાના જીવન ઉભા, જમનાને તીરે;
 મોરલી વજડે મોહન, મધુરી ધીરે.-જશોદા.
 પીતાંબરની પલ્લવટ વાળી, ઉર લટકે માળા;
 કાનખીય કુંડળ લટકે, દીસે રુપાળા.-જશોદા.
 ખરભાતે ઉઠીને ગોપી, ગોળ હેરાવે.
 ઓ કાનુડા ? ઓ કાનુડા ? કરીને બોલાવે-જશોદા.
 આજ તો અમારી ઘેને, દૂધ થોડેરાં દીધાં;
 રખેરે સામળિયે વહાલે, દોહીને પીધાં.-જશોદા.

કુ.—સાંભળે સલુણી સ્યામા, વાતલડી મારી;

તુજ સરખી સલક્ષણી છે, ગાવલડી તારી.-જશોદા.

કવિ.—એવાં એવાં વચન મુણી, ગોપી આનંદ પામી;

મક્ત વત્સલ બુધરજી મળ્યા, મેહેતા નરસેના સ્વામી.-જશોદા.

ગોપી—

૧૦૯

હળવે હળવે હળવે હરજી, મારે મંદિર આઆરે;

મોટ મોટ મોટ મેં ભો, મોતીડે વધાવ્યા રે.-હળવે.

કીધું કીધું કીધું મુખને, કાંધક કામણુ કીધું રે;
 લીધું લીધું લીધું મારું, ચિત્તકું ચોરી લીધું રે.—હળવે.
 જાગી જાગી જાગી હું તો, હરિ મુખ જોવા જાગીરે,
 ભાગી ભાગી ભાગી મારા, ભવતી ભાવટ ભાંગીરે.—હળવે.
 ફૂલી ફૂલી ફૂલી હું તો, હરિ મુખ જોઈને ફૂલી રે;
 બૂલી બૂલી બૂલી મારા, ધરને ધંધો બૂલી રે.—હળવે.
 પામી પામી પામી હું તો, મહા પદવીને પામી રે;
 મળિયો મળિયો મળિયો મેહેતા, નરસિંહજી સ્વામી રે—હળવે.

બાળ લીલા.

૧૧૦

રાગ કેદારો અરાયરી છાંદ.

નંદનું આગણું પરમ રણીયામણું, સદાએ સોહામણું કૃષ્ણે કીધું;
 માનો વૈકુંઠ કૈલાસ બ્રહ્માસદન, ઈંદ્ર આસનથી અધિક સીધું.—નંદનું.
 સકળ તીરથ વસે વાસ જાંઠાં વિઠૂનો, ઈશ અજ ઈંદ્રને દેવ સધળા;
 ભક્ત વિણુ બુધરો વશ કેને નહિ, એકથી એક અધિક સખળા.—નંદનું
 માત હિમાં રહે, નાથ શું નયન હસં, ભક્ત વહાલા વસે પ્રેમ પ્રીતે;
 નરસિંહજી સ્વામી નંદને આગણે, બાળ લીલા રચી એણી રીતે—નંદનું.

૧૧૧

આવડી રાકશી વિઠૂલા તુજને, ગમનથી ઇંદુ કેમ આપું આણી;
 કુંવર કાંધ નવ લહે, વાત અવીનથી કહે, નોહે કાંધ ટોપરું મોળ ધાણી.
 આંખે આંસુ ઢળે, ઇંદુ દેખી અળે, ટળવળે મા કને માન મેળે;
 રેરે રહે રાતો તું રે જોતો ધણું, રમને રમકડાં છે ને આગે.—આવડી.
 ઇંદુ મયો અસ્તને રહે નહિ રાખીઓ, દધિ સુત પ્રગટ કરી આણી આપે;
 નરસિંહજી સ્વામી માંખણે મોળવો, સકળ વેભવ તણો બંધ કાપે.—આ.

૧૧૨

માતા આગળ મોહન નાચે, આંગળીએ હરિ વળગ્યો રે;
 વદન સકોમળ નિરખે જનુની, ક્ષણ નવ મેલે અલગોરે—માતા.
 મંદિરમાંથી મોદીક લાવી, માતા મુખ મેલતી રે;
 નાસી જએ આઘે આવે, વાહી વાત કરતી રે—માતા.
 એમ કરી જીવતી જન આવ્યાં, રાવ કુંવરના કરવા રે,
 નરસૈંયએ સ્વામી નયન નચાવે, માનનીનાં મન દરવા રે—માતા.

રંગ-ધેળ.

૧૧૩

થાળ.

જમો તો જમાડું રે, જીવન મારા.
 વાલાજી મારા, સોવણ થાળ ભરી લાવું;
 કાંઈ મોતીડે વધાવું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા ખાળ જલેથી ને મેવા;
 કાંઈ ધીરે ધીરે લેવા રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા શીરો પુરી ને કંસાર;
 કાંઈ ઉપર ધીની ધાર રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા, જમના જળ ભરી લાવું;
 કાંઈ આચમન લેવરાવું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા પાનની ખીડીઓ આપું;
 માંહી લવિંગ સોપારી નાખું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા આવો તો આસન આપું,
 વીજળીએ ઢોળું વાયું રે, જીવન મારા—
 વાલાજી મારા મુંદર સેજ સમારું
 કાંઈ રંગભેર રમાડું રે, જીવન મારા—

વાલાજી મારા નરસંઘઆચા સ્વામી સંગ રંગ કીધો;
કાંઠ ભોગ ધરીને લીધારે; જીવન મારા—

(પોપટ અને પ્રાણને શિખામણ) ૧૧૪

રાગ વેરાવળ.

પઢારે પોપટ રાજ રામને, સતી સીતા પદાવે;
પાસે બાંધાવી પાંજરું હીરા રત્ને જડાવે.—પઢારે૦
પોપટ તારા કારણે, લીલા વાંસ વડાવું;
તેનું ધડાવું પાંજરું, હીરા રત્ને જડાવું.—પઢારે૦
પોપટ તારા કારણે, શી શી રસોઇ બનાવું;
સાકરનાં કરી ચુરમાં, ઉપર ધી પીરસાવું.—પઢારે૦
પાંખ લીલી ને પગ પાંડુરા, કોટે કાંઠે કાળો;
નરસૈના સ્વામીને બળે, રાગ તાણી રૂપાળો.—પઢારે૦

નરસિંહ મેહેતાની હુંડી. ૧૧૫

રાગ સોરઠ.

હું રે વાણોતર તારો શામળિયા, હું રે વાણોતર તારો રે;
પહેલે રે પાને લખો લક્ષ્મીવર, અનંતનો દાતારો રે.—શા.
આ કલગુગમાં પેઢી તમારી. ના ધરો અંગ ઉધારો રે;
નરસૈયાના સ્વામીને કહેજો, હુંડી મારી શીકારો રે.—શા.

૧૧૬

શીકારને શામળા આ સેવકની હુંડી, શામળા શેઠ મુળજી રે;
જો કાર જશે વહાલા નરસૈયા કેરું, તે પહેલા જાજો પ્રાણ રે.—શી.
તેલ કદામાંથી તાર્યો રે મુખવા, ગુણકાને ઝોધારી રે;
મંજરી બન્ધ્યાં વહાલે બળતાં હગાર્યાં, એવી લીલા છે તમારી રે;

કુવ પ્રજ્ઞાદ અંબરિષ ઓધારિયા, ગોતમ નારી તારી રે;
 નારાયણુ' નામ ભેતાં અજમેળ તાર્યો એવી લીલા પર મેં વારી રે.-શી.
 અધમ ઓધારણુ, દુષ્ટ વિદારણુ, ભક્ત વતસલતા બકી તારી રે;
 નરસૈયાની હુંડી સ્વીકારી, લજ્જા રાખજો મોરારી રે.-શી.

૧૧૭

અહો બાધ રે શાંતિ પમાડે તેને સંત કહીએ,
 એના દાસના દાસ થઇને રહીએ, એ બાધરે શાંતિ પમાડે તેને સંત કહીએ.
 વિદ્યાનું મૂળ જ્યારે ગુરુજી ના બતાવે, ત્યારે મેહેતાનો માર શીદ ખઇએ;
 મલ્યો ગુરુ ને બોધ ન દીધો, ત્યારે તેના એલા તે શીદ થઇએ-અહો.
 કલ્પવૃક્ષ સેવે જ્યારે દારિદ્ર ઉભૂં રહ્યું, ત્યારે તેની છાંયે તે શીદ રહીએ;
 મોટાની ચાકરીમાં બૂખ ન ભાગે, ત્યારે તેની વેડે તે શીદ જઇએ.-અહો.
 વૈદ્યની ગોળી ખાધે દુઃખ ઉભૂં રહ્યું, ત્યારે તેની ગોળી શીદ ખઇએ.
 લીધા વળાવાને ચોર જ્યારે લૂંટે, ત્યારે તેની સંજે તે શીદ જઇએ-અહો.
 નામ અમૃત મારે ગુરુજીએ બતાવ્યું; ત્યારે તે તો ચોંટ્યો છે મારે હૈયે;
 મેહેતા નરસૈયાની વાણી મધુરી, શોધીને શરણે રહીએ.-અહો.

નરસિંહ મહેતા કૃત પદ—પ્રભાત સંગ્રહ સમાપ્ત.

બ્રહ્માનંદ સ્વામીના બનાવેલા ભજનો.

૫૬ ર૬ મું.

૧૧૮

ગઝલ-કબાલી.

એસી ઠરી ગુરુ દેવ દયા મેરા, મોહકા બંધન તોડ દિયા.—ટેક.
 દોડ રહા દિન રાત સદા, જગ કે સગકાર વિહારણુ મેં;
 સ્વપ્ને સમ વિશ્વ દિખાય મુઝે, મેરે ચંચલ ચિતકો મોડ દિયા.—એ.
 કોઇ શેષ ગણેશ મહેશ રટે, કોઇ પૂજત પીર પમંચર કો;
 સમ પંથ ગરંથ છુડા કરકે, છક હમ્મર મેં મન જોડ દિયા.—એ.
 કોઈ હુંડત હૈ મથુરા નગરી, કોઇ જાય બનારસ ખાસ કરે;
 જગ્યા બ્યાપક રૂપ પિછાન લિયા, સમ ભર્મકા ભંડા ફોડ દિયા.—એ,
 કોન કરે ગુરુ દેવકી ભેટ, ન વસ્તુ દિસે તિહું લોકન મેં;
 બ્રહ્માનંદ સમાન ન હોય કબી, ધન માણિક લાખ કરોડ દિયા;—એ.

૫૬, ૨૫ મું.

૧૧૯

ગઝલ કબાલી.

દેદે પિયા દર્શન તો મુઝે, મેં તો, શરણુ તુમારી આય પડી;—ટેક.
 માતા પિતા ધર ખાર તબ, તેરે કાજ મેરી સમ લાજ ગઇ;
 મેં તો છોડકે આશ શખી જગકી, તેરે દાર પે ધ્યાન લગાય ખડી.—ટે.
 સમ જોગ્યન કે દિન ખીત ગયે, અખ મેં મન પછતાય રહી;
 કરણા કર અંગ લગાય મુઝે, તેરે સંગ વિના નહી રૈન ધડી.—દેદે.
 મેરે જેસી અનેક ખડી, દર પે તેરે દર્શન કો તરસાય રહી;
 તેરી જાનકે હાસન હાસ મુઝે, મેરી પૂરણુ કીજિયે આશ ખડી.—દેદે.
 કર માફ કસૂર મેરે સગલી, અખ દેખ દયાકી નજરસે મુઝે;
 બ્રહ્માનંદ તેરી સુખ ધામ છપી, પ્રભુ નિત્ય મેરે દિલ ખીચ જડી.—દેદે.

પદ ૨૪ મું.

૧૨૦

ગઝલ તાલ ધમાલ.

વિના સત્સંગકિ મેરે, નહી દિલકો કરારી હૈ—ટેક.
 જગત કે બિચમેં આયા, મનુજકી દેહકો પાકર;
 ફસાયા જલ માયા કે, યાદ પ્રભુ છી બિસારી હૈ.—વિના.
 સકલ સંસાર કે આંદર, નહી હિત કાર હૈ કોઇ;
 નજર દૈલાય કર દેખા, સખી મતલબકી ચારી હૈ.—વિના.
 કિયે જપ નેમ તપ પૂજન, દિરા તીરથકે ધામેં મેં;
 ન જાના રૂપ ઇશ્વરકા, લખર સારી ગુજરી હૈ.—વિના.
 કટે આગાનકા પડદા, કટે સખ કમકે બંધન;
 વો અલ્લાનંદ સંતનકા, સમાગમ મોક્ષ કારી હૈ.—વિના.

પદ ૨૩ મું.

૧૨૧

ગઝલ ધમાલ તાલ.

દિલાદે નાથ અપ દર્શન, ખડાહું દારપે આકર ?—ટેક.
 સુના જમ બીચમેં તેરા, જખીસે નામ બવતારણુ;
 દિરા મેં પૂછતા તેરી, ખખર કો જામજા જાકર ?—દિ.
 નહીં લાયક હું મેં ગરચે, તેરે દીદાર પાનેકા;
 ક્ષમા કર દોષ કો મેરે, દયા દિલ બિચમેં લાગર ?—દિ.
 ન માંગું ભોગ દુનિયાકે, ન વાંખા મોક્ષકી કેવલ;
 તેરે ફરખાર મેં મુઝકો, ખનાલે ચરણકા ચાકર.—દિ.
 ન જાવું દારકા નગરી, ન મથુરા હુંડને વુઝકો;
 વો અલ્લાનંદ પદપદમેં, દિખા દે રૂપ કરુણા કર.—દિ.

पद २२ भुं.

१२२

(राग सहर)

हेरी सप्पी बल बे बल, तुं अप्प देश पिपाका दिपाय भुजे.-टेक.
 हुंडत हुंडत हुंड इरी सप, जंगल जाड पहाडनमे
 कोष्ठ मेसा न राह नछर, मिला पिपा के दिग हेत पुगाय भुजे.-हेरी.
 उस हेसके मैं अलिहार गध, जहां मोर पिपा नित वास करे;
 सिर धूल धरं उसके पगड़ी, जोध जय के आन मिलाय भुजे.-हेरी.
 मछली गिन नीर न धीर धरे, निम यातक मेध निहारत है;
 अप्पतो पिपा दर्शन हे अप्पना, किस काज रहे तरसाय भुजे.-हेरी.
 पिपाड़ी छप्पी सुंदर देय सप्पी, जहां सरज यांढ लगय रहे;
 अहानंद मैं दामन गीर तेरी, पिपा अरजुमे क्षिपटाय भुजे.-हेरी.

पद २१ भुं.

१२३

गजल कण्वाली.

(प्रीत के वायदा करके प्रीया तुने प्रीत लगाना छोड दीयाओ राह.)
 ध्यान का पैदा कर के सज्जन तैने, ध्यान लगाना छोड दिया ? टेक
 शीश तले पग डपर ये; जय माता के पेटमे बैठ रहा;
 तय धरि सेध करार कीया, तैने बूल के वो सय तोड दिया.—
 देय लुभाय गया जगड़ी, रचना सय सुंदर साज यनी;
 उस सज्जन हार की सार नही, तैने भोगन मे मन जेड दिया.—
 धर काजन भीय इसाय रहा, दिन रात न मातकी याद रही.
 उमरा सय प्रीत जय बली, तैने क्यो प्रभु से मुण मोड दिया.—
 पार की पार शिरा जय भीतर, लुवनकी सय जूननमे;
 अहानंद भज भगवत नही, भयसागर मे सिर जोड दिया. ध्याना

पद २० भुं.

१२४

(राम सहर.)

मुझे क्या काम दुनियासे, गिरहमें मैं दिवाना हूँ.—टेक.
 प्यारेही जेजमें निश्चिन्, हिरा जंगल पहाड़ोंमें;
 पता मुझको नहि पाया, अछूत दिनसें हिराना हूँ.—मुज०
 किये जप तेम तप भारी, उसे भिलनेही लास्य से;
 भिला दर्शन नही मुझको, गभीमें मैं सभाना हूँ.—मुज०
 किसीने योग मन आवे, किसीको ज्ञानही चरया;
 प्रेम सागरके पानीमें, हमेशा मैं डुबाना हूँ.—मुज०
 यही हिल भीखमें भेरे, छप्पी हिलहारही सुहर;
 वो अज्ञानदं तनमनही, सुधी सारी बुझाना हूँ.—मुज०

पद १८ भुं.

१२५

(सहर)

मुझे है काम धरसें, जगत रहे तो रह न दे ?—टेक.
 कुटुम्ब परिवार सुत दारा, मास धन लाज बोझनही;
 हरि के भजन करनेमें, अगर छूटे तो छूट न दे.—मुज०
 मैं संगतमें सतनही, कई कल्याण में अपना;
 लोक दुनियाके लोगोंमें, मैं लूटे तो लूट न दे.—मुज०
 प्रभुके ध्यान करनेही, लगी हिलमें लमन भेरे;
 प्रीत संसार विषयोंसे, अगर दूरे तो दूरे न दे.—मुज०
 यही सिर पापही मटही, भेरे मुरु देवने जटही;
 वो अज्ञानदंने पटही, अगर दूरे तो दूरे न दे ?—मुज०

गजल ताल धमाल.

पिलादे प्रेमका ध्याला, प्रभु दर्शन पियासी हुं;—टेक.
छोड कर लोग दुनियाँके, योग के पंथ में आध;
तेरे दीवार के कारखु, दिकुं अन अन उदासी हुं—पिलादे.
न ननुं ध्यानका धरना, न करना ज्ञान बरखाका;
नही तप योग है केवल, तेरे बरखुकी दासी हुं.—पिलादे.
न देषो दोषको भेरे, दयही हैर दष्टिको
न हूण आसरा मुजको, तेरे दरकी निवासी हुं—पिलादे.
कोछ पैकुं छ अल्लावे, कोछ कैलास पर्वतो को;
वो अल्लानंद घट घट में, रूप में विलासी हुं.—पिलादे.

गजल ताल धमाल.

दिला दे बीभ दर्शनकी, प्रभु तेरा बिपारी हुं.—टेक.
बला कर दूर देशन में, तेरे दरबार में आया;
अडा हुं द्वार पे दिल्में तेरी, आसका धारी हुं ?—दिलादे०
दिरा संसार बकर में, भटकता रात दिन विरथा;
विना दिवार के तेरे, हमेशां मैं दुपारी हुं.—दिलादे०
तुंही माता पिता अंधु, तुंही मेरा सहाय है;
तेरे दासों के दासन के, बरखुका सेवकारी हुं—दिलादे०
बरा हुं पाप दोषखु से, क्षमा कर खुल को मेरी;
वो अल्लानंद सुन भिन्ती, बरखु में मैं दुपारी हुं.—दिलादे०

ગઝલ તાલ ધમાલ.

લગાશે પ્રેમ ધધિરસે, અગર તું મોક્ષ આપતા હૈ ?—ટેક.
 રચ્યા ઉત્તને જગત સારા, કરે વો પાલના સખકી;
 વહી માલીક હૈ દુનિયાંકા, પિતા માતા વિધાતા હૈ ?—લગા.
 નહી પાતાલ કે અંદર, નહી આકાશ કે ઉપર;
 સદા વો પાસ હૈં તેરે, કહાં દુ'ડન કો જતા હૈ ?—લગા.
 કરો જપ નેમ તપ બારી. રહો જગર સદા જનમેં;
 બિના સત ગુરૂકી સંગતસે, નહી વો દિલમેં આતા હૈ ?—લગા.
 પડે જે શરણમેં ઉતરી, છોડ દુનિયાંકી લાલચકો,
 વો અહ્મદ નિશ્ચયસે, પરમ સુખ ધામ પાતા હૈ ?—લગા.

જંગલા તાલ ૩.

આજ સખી બિંદરાબનમેં હરિ,

રસબરી બૈન બજાવત હૈ રી ? ટેક.—આજ.

સાત સ્વર સંગ તાલ મિલાકર, રામ રામિની ગાવત હૈ રી.—આજ.
 લંબી ધુન સુનાય ગોપિચનકો, જમુનાતીર બુલાવત હૈ રી—આજ
 આંદ આંદની રાત મનોહર, મિલકર રાસ રચાવત હૈ રી.—આજ.
 અહ્મદ દરસકે કારણ, સુર વિમાન ચડ આવત હૈ રી—આજ.

જંગલો તાલ ૩

કર્મ કર્મ કમા આવે મૂરખ, પુરુષાર્થ કર હોય સુખારો.—ટેક.

ખરમેશ્વરકી વરતુન માંહી, સખકા હૈ સખ આમ તુમારો.—કર્મ.

છક ભોગે છક તરસે મન મેં પુરુષાર્થ જિન જીવ દુખારો.—કર્મ.
આલસસે નિર્ધન જન હોવે, કર્મન કા નહિ દોષ વિચારો.—કર્મ.
અહ્લાનંદ કરો પુરુષાર્થ, લેકર કે જગદીશ સહારો.—કર્મ.

૧૩૧

પ્રભુ મેરી નૈયાકો પાર ઉતારો,

મેં તો દૂત હું મજ ધારો.—પ્રભુ.

ભવસાગર જલ દુસ્તર ભારી, સૂઝત નાહી કિનારો;

ખિચ સમુદર ગોતે ખાવે, જિન ખેવટ બચ ભારો.—પ્રભુ.

લાંબી લહર ઉડે પલપલમેં, નહી જલ થલ આ ધારો;

પરજલ પવન ચલે નિશ વાસર, ચહું દિશ ધોર અંધારો.—પ્રભુ.

આહ બચંકર ફાડફાડ મુખ, સન્મુખ હોત હજારો;

ધેર ધુમેર પડેં બહુ ભારી, કેસે હો નિસ્તારો.—પ્રભુ.

હાથ પૈરમેં જોર ન મેરે, નહિ કોઈ સંગ સહારો;

અહ્લાનંદ ભરોસો તેરો, અખ નહિ દેર વિચારો.—પ્રભુ.

૧૩૨

ગજલ ધમાલ.

અગર હૈ મોક્ષકી વાંછા, છોડ દુનિયાંકી ચારી હૈ.—ટેક.

કોઈ તેરા ન હું કિસીકા, સખ મતલબકે હૈ સાથી;

ફસા ક્યોં જલ ભાયા કે, કાલ સિર પેર સવારી હૈ —અગર.

ઘેડ સંગત મેં સંતનકી, રૂપ અપનેકો પહેચાને;

તજો મદ લોખ હંકારા, કરો ભક્તિ પીચારી હૈ —અગર.

ખસો એકાંતમેં જાકર, ધરો નિત ધ્યાન ધરકા;

રાક મનકી ચપલતાકે, સોખ યતમેં ઉભરી હૈ.—અગર.

જલાકર કર્મકી ઢેરી, તોડ માયા કે બંધનકો;
અહાનંદમેં મિલો જાકર, સદા જો નિર્વિકારી હૈ.—અમર૦

૧૩૩

ગઝલ ધમાલ.

અમર હૈ પ્રેમ મિલનેકા, તો દુનિયાંસે કયું શરમાવે; ?
પિતા પ્રહલાદકો મારા, નામ હરિકા ન છોડા હૈ.
પ્રભુ રક્ષા કરે જિનકી, તો મનમેં કૌન ડરપાવે ?—અમર.
અલા બનમેં તપસ્યાકો, મના ધુનકો કિયા રાગ;
લગન જિસકો લગી પૂર્ણ, ઉસે શિર કૌન અટકાવે.—અમર.
સમાકે ખીચ દુપદીને, પુકારા નામ માધવકા;
બરૌસા હૈ જિસે હરિકા, કયોં દુઝેકી શરણુ જાવે.—અમર.
સદા સતસંગમેં જાકર, કરો હરિકા બજન પ્યારે;
વો અહાનંદ જાતા હૈ, વકત ફિર હાથ ના આવે—અમર.

૧૩૪

ગઝલ ધમાલ.

શરણુ મેં આપડા તેરી, પ્રભુ મુઝકો જુલાના ના ?—ટેક.
તેરા હૈ નામ દુનિયાંમે, પતિત પાવન સખી જાને,
દેખકર દોષકો મેરે, નજર મુઝસે હટાના ના ?—શરણુમેં.
કાલકી હૈ નદી ભારી, બહા જાતા હું ધારા મેં;
પહડલે હાથ અજ મેરા, નાથ ઢેરી લગાના ના ?—શરણુમેં.
ભગત તેરે હૈં મહુતેરે, કરેં સુમરણુ સદા મનમેં;
જનમર દાસ દાસનકા મુઝે ઉનસે જુલાના ના ?—શરણુમેં
તેરા હૈ રૂપ અવીનાશી જગત સારે મેં હૈ પૂરા;
વો અહાનંદ નૈનનસે મેરે, કબહું છિપાના ના ? શરણુમેં.—

१३५

गजब्र धमाल.

नजर भर देण बे मुज्जो, शरणु तेरी में आया हुं?—टेक.
 कोठ माता पिता ज'धु, सहायक है नही मेरा
 काम करु कोध दुशमनने, अहुत दिनसे सताया, हुं—नजर.
 सुलाकर बाहको तेरी, पडा हुनियांकी लालचमे
 भायाके जलमे यारों, तरसे में इसाया हुं—नजर
 कर्म सभ नीच है मेरे, तुम्हारा नाम है पावन;
 तारा संसार सागरसे, गहन जलमे डुपाया हुं—नजर.
 छुडाकर जन्म ज'धनसे, अरुणमे राण बे अपने;
 वो अज्ञानंद मैं मनमे, येही आशा लगाया हुं—नजर.

१३६

गजब्र ताल धमाल.

मिलादो शामसे विधा तेरा, शुशु हम भी गावेगी?—टेक.
 मुकट सिर मोर पंजनका, मकर कुडल हैं कानों में;
 मनोहर रूप मोहनका, देण दिलको रिजवेगी.—मिला०
 हमनको छोड गिरधारी, गये ज'यसे नही आये;
 अरुणमे शीश धर करके, डेर उनको बनावेगी.—मिला०
 प्रेम हमसे लगा करके, मिसारा नंद नंदने;
 अता क्या हो गज हमसे, अरुण अपनी सुनावेगी.—मिला०
 कभी फिर आभ जेहूमे, हमे दर्शन दिलावेगे;
 वो अज्ञानंद हम सिखी, नही उनको सुनावेगी.—मिला०

ગઝલ તાલ ધમાલ.

કરો હરિકા બજન પ્યારે, ઉમરિયા ખીત જાતી હૈ !—કરો.
 પૂર્વ શુભ કર્મ કર્મ આયા, મનુજ તન ધરણીમેં પાયા;
 ફિરે વિષયોમેં બરમાયા, મૈત નહિ યાદ આતી હૈ ?—કરો.
 બાલાપન ખેલમેં ખોયા, જોગનમેં કામ વશ હોયા;
 બુઢાપે ખાટ પર સોયા, આશ મનકો સતાતી હૈ ?—કરો.
 દુઝમ પરિવાર સુત દારા, સ્વપન સમ દેખ જગ સારા;
 માયાને જાલ ખિસ્તારા, નહીં યહ સંગ જાતી હૈ ?—કરો.
 જો હરિકે ચરણ ચિત લાવે, સો બચસામરકો તર જાવે;
 અલ્લાનંદ મેક્ષ પદ પાવે, વેદ વાણી સુતાતી હૈ ?—કરો.

(ગઝલ તાલ ધમાલ.)

જતન કર આપના પ્યારે, કર્મકી આશ મત છીજે ?—જતન.
 મનુજકી દેહ ગુણુકારી, અકલ પશુવોસે હૈ ન્યારી;
 ઇશ્વરકી હૈ દયા બારી, ફેર કયાં માંગ કર લીજે ?—જતન.
 આલસસેં મૂઢ દુઃખ પાપે, કર્મ કા દોષ બતલાવે;
 ન ગુણુકો સીખને જાવે, રાત દીન સોચમાં છીજે ?—જતન.
 કર્મકે ઓસરે સોવે, નીચ દશા ઉસકી હોવે;
 લોક પરલોક સુખ ખોવે, જતન બિન કોન પર તીજે ?—જતન.
 કરો વિધિસે જતન બાઈ, સફલ સમ કામ હો જાઈ;
 વો અલ્લાનંદ સુખ પાઈ, ધીરજ મનકો સદા દીજે ?—જતન.

(રામ સહર)

સદાશિવ સર્વ વરદાતા, દિગંબર હો તો એસા હો ?
 હરે સખ દુઃખ બકતન કે, દયાકર હો તો એસા હો ?
 શિખર કૈલાસ કે ઉપર, કલ્પતરુ વેંકી છાયામેં;
 રમે નિત સંગ ગિરિજાકે, રમણુધર હોતો એસા હો ?
 શીશ પર ગંગાધી ધારા, સુહાવે બાણમેં શોચન;
 કલા મસ્તકમેં ચંદ્રકી, મનોહર હોતો એસા હો ?
 બચંકર જહર જગ નિકલા, ક્ષીરસાગરકે મંચનસે;
 ધરા સખ કંઠમેં પીકર, વિષધર હોતો એસા હો ?
 સિરૌંકા કાટકર અપને, ક્રિયા જગ હોમ રાવણુને;
 દિયા સખ રાજ્ય દુનિયાંકા, દિલાવર હોતો એસા હો ?
 ક્રિયા નંદીને જાળ ખનમેં, કઠિન તપ કાલકે ડરસે;
 બનાયા ખાસ મણુ અપના, અમરકર હોતો એસા હો ?
 બનાયે બીચ સાગરમેં, ત્રીન પુર દલ સેનાને;
 હાથે એકહી શરમેં ત્રિપુરહર હોતો એસા હો ?
 દક્ષકે યગમેં જાકર, તજી જગ દેહ ગિરિજાને;
 ક્રિયા સખ ધ્વંસ પલ્લભરમેં, બચંકર હોતો એસા હો ?
 દેવ નર દૈત્યમણુ સારે, જપેં નિત નામ શંકરકા;
 વો અજ્ઞાનદ દુનિયાંમે, હજીગર હોતો એસા હો ?

गजल ताल धमाल.

कृष्ण धर नंद के आये, सितारा हो तो ऐसा हो ?
 करें सभ प्रेमसे दर्शन, दुलारा हो तो ऐसा हो ?—२६.
 अकामुरको मसल डारा, पूतना जनसे भारी;
 कंसको केशसे जेया, जिलारा हो तो ऐसा हो ?—
 हृद पानीके अंदरसे, नागको नाथ कर लाये;
 यरलु हलु हजुपे धर करके, नयारा हो तो ऐसा हो ?—
 तीर जमुनाके जकर के, जगज अंसरी मोहन;
 यही धर छोड प्रजनारी, पियारा हो तो ऐसा हो ?—
 रयाध रास कुंजमें, मनोहर रुप जन करके;
 देव दर्शनको यल आये, दिदारा हो तो ऐसा हो ?—
 गये जग छोड जोकुलको, नही शीर बोट कर आये;
 सप्पी रौती रही जनमें, किनारा हो तो ऐसा हो ?—
 पूरी द्वारा वती जकर, महल सोनेका जनवायो;
 हजरो रानिवां ज्याही, पसारा हो तो ऐसा हो ?—
 कर पांडव लडे रथमें, छत अर्जुन की करवाध;
 जयाध लाज दुपदीकी, सडारा हो तो ऐसा हो ?
 उतारा भार भूमिका, सिधाये धाम अपनेका;
 वे अहानंद हुनिवासे, निवारा हो तो ऐसा हो ?—

१४१

(राग सहर.)

प्रभु सभमें सभाया है, समाना हो तो ऐसा हो ?
 करी सभ विश्व की रचना, रयाना हो तो ऐसा हो ?—२७.

- બિના સામાન બા હિર કે, બિના હથીયાર કે કાષ્ઠ,
 બનાયે હું જીવન સારે, બનાના હો તો એસા હો ? ૧
 બીજા સેં દેહકી પેદા, બદન સેં બીજા કા હોના;
 અલાયા અકે દુનિયાંકા, અઝાના હો તો એસા હો ? ૨
 કોષ પાતાલ કે નીચે, બસાયા જીવ જૂતલ મેં.
 કોષ આકાશ કે ઉપર, બસાના હો તો એસા હો ? ૩
 ચાંદ સૂરજ વા તારો; કે ફિરેં આકાશમે મંડલ;
 બિના આધાર કે કોષ, ફિરાના હો તો અસા હો ? ૪
 બનાઇ દેહ માનુષ્યકી, દિયે સખ વોગ કે સાધન;
 બિના ઉપકાર કે કરણા, નિધાના હો તો એસા હો ? ૫
 ચરાચર સર્વ જીવનકી, કરે નિત પાલના પોષણ;
 સકલ સંસાર કા માલિક, કહાના હો તો એસા હો ? ૬
 જગત કે આદિશે, પહેલ રહે મીઝૂદ આખિરમેં;
 પિતા સંસાર સારે કા, પુરાણા હો તો એસા હો ? ૭
 શરણમેં જીવ જો આવે, મિટેં સખ જલ માયા કે;
 વો અજ્ઞાનદ બંધનસે, છુડાના હો તો એસા હો ? ૮

૧૪૨

(રામ સદર.)

રામ દશરથકે ધર જન્મે, ધરાના હો તો એસા હો ?
 શ્રોકે દર્શનકો ચલ આવે, સુહાના હો તો એસા હો ?-૨૬
 યજ્ઞકે કામ કરનેકો, સુનીશ્વર લે ગયા બનમેં;
 ઉડામે શીશ દૈત્યનકે, નિશાના હો તો એસા હો ?
 ધનુષકો જાનકર તોડા, બનકકી રાજમાનીમેં;

૧૫ સખ મનમેં સરભાયે, લખના હો તો એસા હો ?
 પેત કી ખાન કે આગા, રામ ખનકો ચલે જખ હી;
 છોડા સંખ સીતાને, જનાના હો તો એસા હો ?
 પેચાકો લે ગયા રાવન, ખના કર વેષ જોગીકા;
 રાયા નાશ સખ અપના, દિખાના હો તો એસા હો ?
 પ્રેત સુગ્રીવસે કરકે, ગિરાયા ખાનસે ખાલી;
 દેલાઇ નાર શીર ઉસકી, યરાના હો તો એસા હો ?
 ગયા હનુમાન સીતાકી, ખજર લેનેકો લંકા;
 જલા કરકે નગર આયા, સિયાના હો તો એસા હો ?
 આંધ સેતુ સમુદરમેં, ઉતારા પાર સેનાકો;
 મિટાયા વંશ રાવણુકા હરાના હો તો એસા હો ?
 રાજ્ય દેકર મિમિક્ષણુકો, અયોધ્યા લોટ કર આયે;
 વો બ્રહ્માનંદ ખલ અપના, દિખાના હો તો એસા હો ?

૧૪૩

જંગલો તાલ.

નારાયણ જિનકે હિરદમેં, સો કછુ કર્મ કરે ન કરે રે.—ટેક.
 મિલી જિસકો જલ અંદર, ખાહુસે નીર તરે ન તરે રે—ના.
 તમણી જિનકે ધર માંહી, સો ધન સંચ ધરે ન ધરે રે—ના.
 પકો પ્રકાશ ભયો જખ, દીપક જોત જરે ન જરે રે—ના.
 ખનંદ રૂપ નિજ જનો, કાશીમેં ગય મરે ન મરે રે—ના.

ધર ધરનો શણગાર. ચતુર સુંદર સ્ત્રી વિલાસ.

અથવા

મનહર સરળ ગરબાવળી.

જેની અંદર સ્ત્રીપયોગી ગીતો, ગઝલો, ગાયનો તથા ગરબાઓ અને સંખ્યાબંધ કવિતાઓ પ્રસંગ પ્રસંગાનુસાર સ્વચ્છ અને સુંદર સફાઈદાર છાપની કિતમ એકઠું કાગળ આટપેપરનું સચિત્ર પુઠું જેને જોતાંજ મન મોહીત થઈ જાય છે. અઘાપી સુધી નહીં બહાર પડેલી તદ્દન નવિન સેંકડો અમદાવાદની પ્રસિદ્ધ થયેલી એજ નામની બુકોનાં માન કિતારનારી આ એકજ રસીલી ગરબાવળી પ્રગટ થઇ છે. કામ કેટલું સરસ છતાં જીજ્ઞસ કીંમત રાખી છે. જે એવડીજ નવલકથા એવી રીતે પ્રગટ થઇ હોય તો રૂપીઆ બે કીંમત ખીજા બુકસેલર રાખવા ચુકે નહીં છતાં સ્ત્રી ઉપયોગી સુંદર પુસ્તકનો વધુ પ્રચાર કરવા માટેજ આ જીજ્ઞસ કીંમત રાખેલી છે.

કીંમત માત્ર બાર આના વીં પીં ખરચ જુદું.

પ્રકાશક:—

“ ગુજરાતી ” સાહિત્ય મંદિર

સલાબતપુરા, સુરત.

દરેક જાતનાં પુસ્તકો હમારે ત્યાં કીદાયતે મળે છે.

એકદમ સરસ. એકદમ અકસીર

પટેલનો વાળ કાઢવા માટે અજબ પાઉડર.

કોમત નાની શીશીના બે આના મોટીના આના ચાર
આ પાઉડરથી ચામડો ઠાળી પડતી નથી તેમજ અગન
બળતી નથી. અને ચામડી સુંવાળી અને નરમ બને છે.
ખીખું આ પાઉડરથી ગજકર દરાજ વીગેરે પણ નાશ પામે
છે. આ પાઉડર હમે હમારા લાંબા વખતના અનુભવ
પછીજ તૈયાર કરી બહારમાં મુક્યો છે.

એકલા બનાવવાર.

જેકીશનહાસ ત્રિભુવનહાસ પટેલ.

બુકસેલર એન્ડ પબ્લિશર.

સલાબતપુરા—સુરત.

ગામેગામ એજન્ડો જોઈએ છે, વેપારીને કમીશન આપવામાં
આવશે ભાવતાલ માટે ઉપરને ઠેકાણે મળે. અગર લખો.

લોકપ્રીય પુસ્તકો ?

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

પ્રથમ ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

દ્વિતીય ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

તૃતીય ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

ચતુર્થ ખણ્ડ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગાયનમાળા.

પંચમ ખણ્ડ આ. ૧ લી. ૦-૬-૦

“ગુજરાતી” ગઝલ સાગર

પ્રથમ ખિંદુ આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

લાલ દીવો અથવા

ભાન્યહિન બિખારણ (સચિત્ર)

આ. ૨ જી ૦-૬-૦

સદગુણી શશીળા (સચિત્ર) ૦-૧-૦

હિન્દ કીર્તન (સચિત્ર)

આ. ૨ જી. ૦-૬-૦

ચતુર સુંદર સ્ત્રી વિલાસ

અથવા

મનહર સરળ ગરબાવળી. ૦-૧૨-૦

ત્રેહરે મહેફીલ યાને

ગઝલે ગૌહર કંવાલી ૦-૧૨-૦

મનરંજન રસિક ગાયન સંગ્રહ ૦-૪-૦

દાગે હસરત (ગાયન ભાષણ
સાથે) ૦-૮-૦

બજ મેંદાની , ૦-૮-૦

મોલીની ઉર્ફે મરીયમ અથવા

હાકુની દીકરી. ૦-૧૨-૦

રણછત અને કુસુમ નવલકથા ૨-૦-૦

મધુસૂદન (નવલકથા) ૧-૮-૦

સુંદર ગાયનમાળા (છપાય છે)

આપ્પા હરણ સચિત્ર (,)

નળાખ્યાન (સચિત્ર) છપાય છે.

રંગમાં ભંગ , ,

એ સિવાય ઘણી જાતના પુસ્તકો હમારી પાસે મળે છે. તમામ સ્કુલને ભગતાં પણ મળી શકશે. સાહિત્યના પુસ્તકો અવશ્ય મળશેજ.

મળે અગર લખો—“ ગુજરાતી ” સાહિત્ય મંદિર

સત્યાગતપુરા—સુરત.

સુચિપત્ર માટે અડધા આનાની ટીકીટ ખીડવા મહેરબાની કરશો.

આ પુસ્તકના પાના ૧ થી ૩૬ સુધી સુરત રવાનાના ટેકરા ઉપર આવેલા “ હક્મી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ ”માં હીરાભાઈ ચંદુલાલે છાપ્યાં તથા પાના ૩૭ થી ૭૨ અને મુખ પૃષ્ઠ સુરત બરાનપુરી બાગળ ઉપર આવેલા “ શ્રી આનંદ ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયકે છાપ્યાં.

